

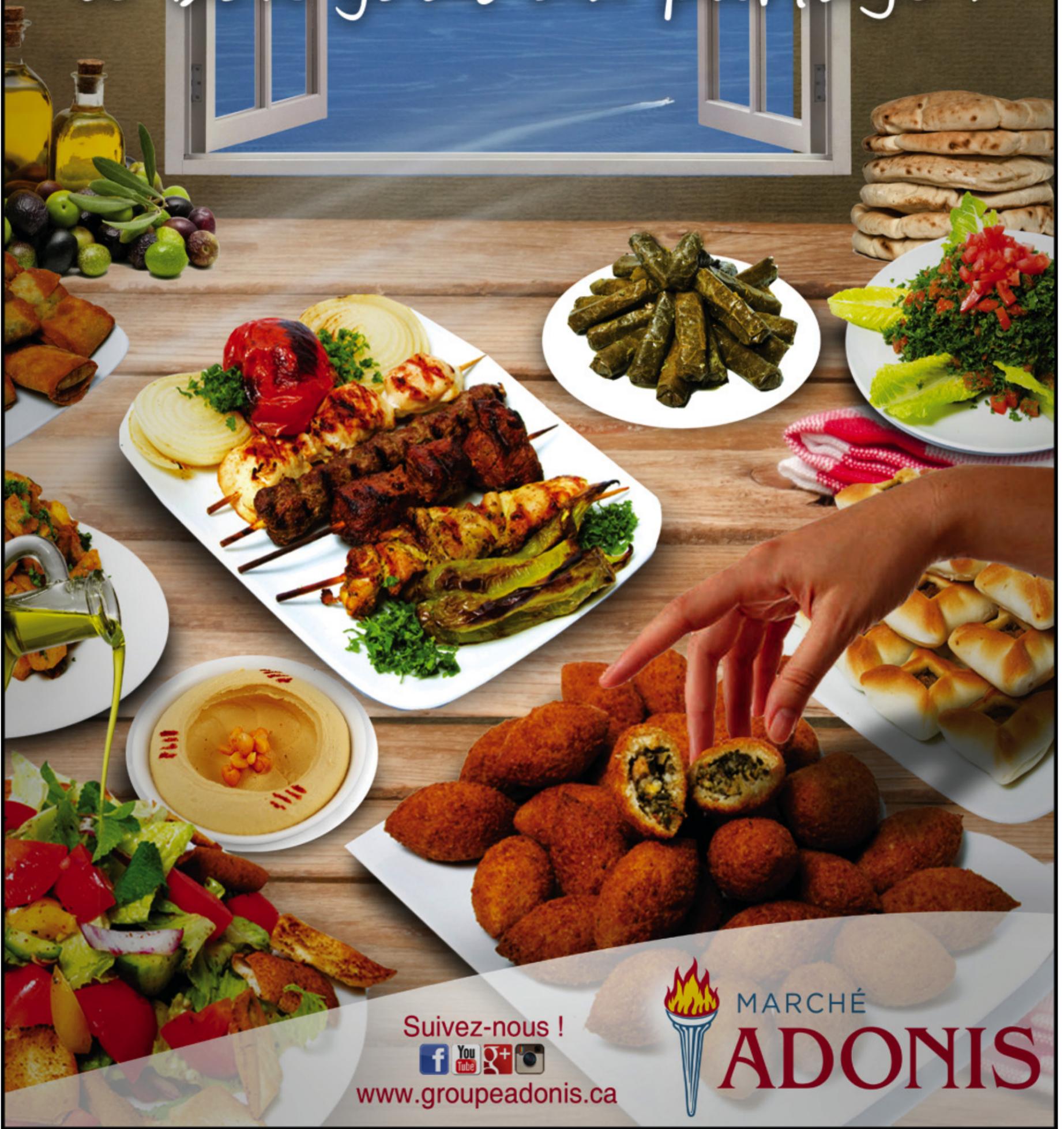
Արցախի Հանրապետության հետ բարեկամության հռչակագրեր ստորագրած օտարերկրեայ քաղաքներ

Վերջին տարիներուն բարեկամական յարաբերութիւններ հաստատուած են Արցախի եւ ԱՄՆ-ի, Ֆրանսայի, Պաքերու երկրի (Սպանիա) եւ Պրագիի կարգ մը քաղաքներու միջեւ: Ստորեւ կը ներկայացնենք զանոնք:

- 1.- 1998 Մայիս 22-ին Վիլորպան (Ֆրանսա) – Ստեփանակերտ
- 2.- 2005 Հոկտեմբեր 26-ին Մոնթեպելլո (ԱՄՆ, Գալիֆորնիա) – Ստեփանակերտ
- 3.- 2012 Մայիս 9-ին Լոս Անճելըս (ԱՄՆ, Գալիֆորնիա) – Շուշի
- 4.- 2013 Յունիս 11-ին Լէ-Պէն-Միրապո (Ֆրանսա) – Մարտունի
- 5.- 2013 Դեկտեմբեր 2-ին Հալլէնա (ԱՄՆ, Գալիֆորնիա) – Բերձոր
- 6.- 2014 Փետրուար 21-ին Վիէն (Ֆրանսա) – Հաղրութ
- 7.- 2014 Ապրիլ 22-ին Պիքո Ռիվերա (ԱՄՆ, Գալիֆորնիա) – Քարվաճառ
- 8.- 2014 Սեպտեմբեր 13-ին Տոնոսդիա/Սան Սեբաստիան (Պաքերու երկիր) – Ստեփանակերտ
- 9.- 2014 Հոկտեմբեր 5-ին Պուրկ-Լէ-Վալանս (Ֆրանսա) – Շուշի
- 10.- 2014 Հոկտեմբեր 28-ին Պրրպանկ (ԱՄՆ, Գալիֆորնիա) – Հաղրութ
- 11.- 2014 Նոյեմբեր 19-ին Պուկ-Պէլ-Էր (Ֆրանսա) – Ասկերան
- 12.- 2015 Մայիս 17-ին Վալանս (Ֆրանսա) – Ստեփանակերտ
- 13.- 2015 Մայիս 18-ին Վիլորպան (Ֆրանսա) – Շուշի
- 14.- 2015 Մայիս 20-ին Սարսէլ (Ֆրանսա) – Մարտակերտ
- 15.- 2016 Փետրուար 3-ին Ֆրանզու Տա Ռոշա (Պրագի) – Ստեփանակերտ
- 16.- 2017 Սեպտեմբեր 25-ին Տենիս-Շարպիտ (Ֆրանսա) – Ստեփանակերտ
- 2015 Մայիս 17-ին նախագահ Բաիօ Սահակեանի գլխաւորած Արցախի պատուիրակութեան Ֆրանսա կատարած այցին ընթացքին համագործակցութեան հռչակագիր ստորագրուեցաւ: Ֆրանսայի Տրոմ նահանգի խորհրդարանի (Ռոն-Ալպ տարածաշրջան) եւ Արցախի միջեւ:

Les saveurs de la méditerranannée...
le bon goût du partage !

Suivez-nous !

www.groupeadonis.ca

MARCHÉ

ADONIS

Հրայր Մարուխեան Դեկավարը

1994ի Յուլիի չորս ու տաք առաւելում մըն էր: Նիկոսիոյ միակ երկնաքերին՝ «Ղեմա Թաւուր»ի իններորդ յարկը գտնուող գրասենեակիս պատուհանէն կը դիտէի դիմացս բացուող տեսարանը:

Կապուտ երկինքին վրայ ոչխարնեքու հօտի նմանող ճերմակ ամպեր արագ կ'անցնէին: Կղզիին ամառնային խենթ հովը ոտքերուս տակ բացուող ցորենի ոսկեգոյն դաշտերու փոշին վեր կը բարձրացնէր, որ կղզիի բաժանման գիծէն սկսելով՝ ոլորապտոյտ կ'երթար կորուսելու Քիրենիոյ լեռնաշղթայի լանջերուն:

Գորշ, լերկ ու ժայռոտ լեռը, բարձրագիւր թուամբի նման, վրան հիւսիսային Կիպրոսի հանրապետութեան խորհրդանիշ՝ կարմիր ու ճերմակ կիսալուսին խոշոր դրօշակը ու թրքերէնով «Նէ մուխու թուրքիմ տիէնէ» մակագրութիւնը գծուած, կը կորէր տեսողութեանս հորիզոնը: Թուրքին ձեռքը հոս ալ ինծի կ'արգիլէր տեսնել հեռուն՝ Միջերկրականի կապուտ ջուրերը, Կիլիկիոյ գեղեցիկ ծովափը, անդին՝ Տաւրոսեան կանաչ լեռները ու աւելի վեր՝ շքեղ Ատանան ու սիրուն Հաճընը, որոնք թուրքին ետեւ դանին ենթարկուելէ ետք, իրենց հայ ազգաբնակչութեանն էր դատարկուած, ի՞նչ վիճակ կը պարզէին արդեօք այսօր եւ այս ի՞նչ մեծամիտ ու ազգայնամոլ լոգուե՞ք: «Ներսի թուրք եմ ըսողին»: Քաղաքակիրթ աշխարհը ինչպէ՞ս կ'ընկալէ նման մտածողութեամբ ազգի մը եւրոպական միութիւն մուտքի պահանջը:

Այս մտածումներուն մէջ էի, երբ յանկարծ հեռախօսիս զանգը հնչեց: Արան էր Աթէնքէն, որ Վուլիակմենիի ծովափին ընկ. Հրայրին ունեցած արկածին մասին կը տեղեկացնէր: Չայնը լուրջ կը խոսէր մը ունէր, իր սովորական երգիծախառն ու կատակող շեշտէն տարբեր: Յայտնապէս ընկ. Հրայրի պատահարը չփոթ, անորոշութիւն եւ անձկութիւն յառաջացուած էին Արային մօտ, որ այդ ծանր պահուն իր դժուարութիւններն ու հոգեկան խռովքը թեթեւցնելու համար իր առօրեային ծանօթ մօտիկ ընկերոջ մը բացուելու եւ խօսելու կարիքը կը գգար:

Երբ հեռաձայնի ընկալուէջը տեղը դրի, խառն մտածումներ խճողեցին ուղեղս: Որքանո՞վ հաւանական է, որ ընկ. Հրայրին նման լաւ լուրդող մը սայթաքի եւ խեղդուելու ենթակայ ըլլայ, ինչպէս կը բացատրէր Արան, ան ալ՝ Վուլիակմենիի աւագոտ ծովափը, ուր ջուրը շատ ծանծաղ է, եւ ուր ամբարն շաքարավազի ջերուն ընկ. Հրայրը սովոր էր Աթէնք գտնուող կուսակցական ընկերներով լոգալու երթալու: Որքան հաւանական է, որ պատահածը լողալու պահուն ուղեղային տագնապի հետեւանք ըլլայ: Իր պատասխանատուութեան ու հանգամանքին գիտակից պահուածք եւ բարեկարգ կենցաղ ունէր ընկ. Հրայրը: Ամէն օր մարզանք կ'ընէր, չէր ծիւր ու կը խմէր առիթներով, ընկերանալու համար միայն: Չէ՞ր կրնար ըլլալ, որ պատահածը որոշ սպասարկութիւններու կողմէ Լեւոն Տէր Պետրոսեանի վարչակարգը իշխանութեան գլուխ պահելու հեռանկարով գործադրուած նենգ դաւադրութեան մը հետեւանք ըլլար, որ կը հանդիսանար Հայաստանի առաջին նախագահին կողմէ Դաշնակցութեան եւ յատկապէս ընկ. Հրայրին դէմ շղթայազերծուած պայքարին վերջին օղակը: Անակնկալ այս պատահարին իբրեւ հետեւանք՝ ազգային կուսակցական աշխատանքներուն գլխաւոր մղիչ ուժը հանդիսացող մարդու բացակայութեան, ի տես մանաւանդ մեր ժողովուրդի առջեւ ծառայող կարեւոր մարտահրաւէրներուն, ո՞վ կրնար ըլլալ զինք փոխարինողը: Անոր բացակայութիւնը կազմակերպական դժուարութիւններ պիտի ստեղծէ՞ր արդեօք: Յաջորդ սերունդի շարքերուն մէջ ընկ.

Հրայրին կարողութիւններն ու յատկանիշները ունեցող ո՞վ կար, որ ստանձնէր անոր պատասխանատուութիւնները եւ Դաշնակցութեան ղեկավարութեան մէջ հեղասահ սերնդափոխութիւն տեղի ունենար:

Մտածումներս ցրուելու համար գացի պաշտօնակիցիս՝ հաւատաւոր եւ պարտաճանաչ դաշնակցական Սեդրակ Պալեանին գրասենեակը՝ պատմելու պատահածը: Սեդրակ շատ ցաւ գգաց, ինչպէս պիտի գգար իւրաքանչիւր դաշնակցական, երբ ստանար նման լուր մը:

Իբրեւ Չաւարեան ուսանողական միութեան անդամ՝ պատեհութիւնը ունեցած էի քանի մը առիթներով լսելու ընկ. Հրայրին դասախօսութիւնները, սակայն առիթը չէի ունեցած մօտէն ծանօթանալու անոր, մինչեւ որ 1977ին ՀՅԴ Ղեկը ընդհանուր ժողովին կողմէ ընտրուած Բիւրօն ինծի կը վստահէր իր երեւմտական գործառնութիւններուն վերահսկողութիւնը: Պարտականութիւնս ստանձնելու համար պարտէի հանդիպել նորընտիր Բիւրոյի գանձապահ ընկ. Վաչիկ Ղարաբէգեանին, որ կը մնար արեւմտեան Պէյրութ՝ Պրիթոլ պանդոկը: Որոշեալ ժամուն գացի ընկերոջ մօտ, ուր քիչ ետք մեզի միացաւ ընկ. Հրայրը: Այդ օր առաջին անգամն էր, որ մօտէն պիտի ծանօթանայի անոր հետ, որմէ ետք մինչեւ իր ունեցած պատահարը, շուրջ 18 տարիներ, միասին պիտի գործէինք, որովհետեւ ընկ. Վաչիկին Թեհրան բնակելուն պատճառով ընկ. Հրայրն էր, որ կը վարէր Բիւրոյի ներթափանց գործառնութիւնները: Թաւալող տարիներուն հետ ընկեր Հրայրին ու իմ միջեւ սերտ յարաբերութիւն մը զարգացաւ՝ հիմնուած իմ կողմէ գերազանցապէս աշխատասէր ու նուիրեալ կուսակցական ղեկավարի մը նկատմամբ տածած յարգանքի, իսկ իր կողմէ՝ երիտասարդ ընկերոջ մը նկատմամբ ունեցած վստահութեան:

Իր մասնագիտութեան բերումով, իբրեւ ելեկտրագէտ-ճարտարագէտ, ընկ. Հրայր ունէր գիտական միտք, պատմաքաղաքական հետաքրքրութիւններ, գաղափարաբանական խոր համոզումներ, կազմակերպուած եւ բժախնդիր աշխատելու, յարաբերական խառնուածք եւ բարեկիրթ վերաբերմունք: Տուեալներ, որոնք դաշնակցական ղեկավարին կուտային նոր երեւոյթ մը՝ գայն դուրս բերելով հրապարակագիրի, ուսուցիչի, գիտնորականի կամ բժիշկի դասական տիպարէն, անոր տալով ցարդ արեւմտեան ընկերութեան յատուկ վարչագէտի յատկանիշը:

Ընկ. Հրայր կը պատկանէր դաշնակցական այն սերունդին, որ թրծուեցաւ Դրօնբու, Թուրքիներու, Վրացեաներու եւ նմաններուն անմիջական շունչին տակ: Ընկ. Հրայրի պարագային պէտք է յատկապէս նշել իր հայրը՝ ընկ. Թորգոմը, Հայաստանի Ա. Հանրապետութեան շրջանին գործած ու անկախութեան սերունդին հետ տարագիր դարձած հաւատաւոր դաշնակցականը, որ մեծ ազդեցութիւն գործած էր անոր ազգային, գաղափարական, բարոյական անհատական դաշնակցականի դաստիարակութեան վրայ, եւ որուն նկատմամբ մեծ յարգանք կը տածէր ընկ. Հրայրը:

Երբ ընկ. Թորգոմ մահացաւ, արեւմտեան Պէյրութը կ'ապրէր Լիբանանի քաղաքացիական պատերազմի ծանր օրերէն մէկը: Ընկ. Հրայր պարտականութեամբ քաղաքէն դուրս էր եւ չկրցաւ հօր յուղարկուածութեան ներկայ ըլլալ: «Քրիստափոր» կոմիտէութեան տղաքը ունեւերու տակ առժամաբար ընկ. Թորգոմին մարմինը ամփոփեցին արեւմտեան Պէյրութի Մաքհուլ փողոցին վրայ գտնուող յոյն ուղղափառներու գերեզմանատունը: Այս պարագան ծանր ազդած էր ընկ. Հրայրին վրայ եւ յաճախ

ցաւով կը յիշէր գայն, մինչեւ որ յարմար առիթով մը քրոջը՝ Ալիսին հետ Պէյրութ եկաւ եւ եկեղեցական արարողակարգով ընկ. Թորգոմին մարմինը փոխադրել տուաւ հայոց գերեզմանատուն:

Ամուսնացած ըլլալով գիտակից, հիւրասէր, հանդարտաբարոյ, հայ մօր մը կերպարը մարմնաւորող տիկին Անահիտին հետ եւ ունենալով չորս զաւակներ, երկու մանչ եւ երկու աղջիկ, ան կազմած էր անհատական հայ ընտանիք մը, ուր գերակայ էին մարդկային արժէքներն ու ազգային մտահոգութիւնները: Ընկ. Հրայր սովորութիւն չուներ առանձին ընկերներու հետ դուրս ելլելու: Այցելուները անպայման կը հիւրընկալուէին իր տան մէջ, տիկին Անահիտի պատրաստած հայկական կերակուրներու սեղանին շուրջ, ուր ամբողջ ընտանիքն ու ընկերները կը բոլորուէին: Նոյնպէս՝ ժամանցի պահերը ընկեր Հրայր կը սիրէր անցընել ընտանիքով ու կուսակցական ընկերներու հետ միասին, ծովափը: Շատ կը սիրէր նարտի խաղալ:

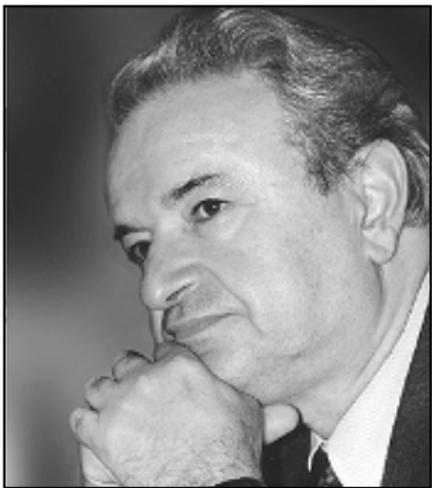
Այս հաւաքոյթներուն մասնակից ընկերները նկատած ըլլալու են, որ տիկին Անահիտն ու ընկ. Հրայրը որքան սէր, գուրգուրանք եւ յարգանք կը տածէին իրարու նկատմամբ: Անոնք ո՛չ միայն կեանքի ընկերներ էին, այլ՝ գաղափարակից ընկերներ, «կուսակցական» ընկերներ, ուր տիկին Անահիտի հեղափոխութեան հասկացողութիւնը քաջալիք կը հանդիսանար ընկեր Հրայրի կուսակցական գործի նուիրումին:

Ընկ. Հրայրի յարկին տակ ծաւալած խօսակցութիւններուն ընդմէջէն ի յայտ կու գար անոր զաւակներուն կրթութեամբ ու դաստիարակութեամբ մօտէն հետեւող հօր տիպարը: Կը յիշեմ իր գրասենեակին մէջ հանդիպում մը համալսարանի դասախօս մեր ընկերներէն Հրաչ Պետոյեանին հետ, որմէ կը խնդրէր օգտակար ըլլալ մեծ տղուն՝ Դերենիկի դասերուն, որ քաղաքական գիտութիւններ կ'ուսանէր Պէյրութի ամբերկեան համալսարանին մէջ:

Մինչեւ 60ականներու սկիզբը Սփիւռքը ներքաշուած էր նեղ ազգային հակամարտութիւններու մէջ, որոնք աւելի կը ծառայէին մեծապետական շահերուն, քան՝ հայ ժողովուրդի քաղաքական իտէլաններու իրականացման: Գաղութներու ազգային կեանքը կը թաւալէր խորհրդայնամէտ եւ հակախորհրդային ամուլ մտածողութեան շուրջ: Հայութիւնը, որպէս քաղաքական ուժ, միջազգային բեմին վրայ ներկայ չէր: Այդ տարիներուն աշխարհը կը թեւակոխէր զարգացման նոր փուլ: Համաշխարհայնացումով յառաջացած ազատականութիւնը ազգային գաղափարախօսութիւնները նահանջի կը մատնէր:

ՀՅԴ 18րդ Ընդհանուր ժողովին Բիւրոյի անդամ ընտրուելով՝ ընկ. Հրայրն ու իր սերնդակիցները կը միտէին սփիւռքահայութիւնը հեռու պահել աշխարհաքաղաքական ազատականութենէն, ինչպէս նաեւ՝ տեղայնական նեղ հայրենասիրութենէն: Անոնց հեռանկարն էր հայ ժողովուրդին առջեւ բանալ քաղաքական գործունէութեան նոր դաշտ: Հայութիւնը միջազգային ուժերու հետեւողի վիճակէն դարձնել քաղաքական գործունէութեան դասերուն մը քաղաքական դասերուն մըն էր ընկ. Հրայրի մտադրութիւնը: Հայ Դատի պայքարը իր քաղաքական գաղափարախօսութեան հիմնաքարը հայ գանդուածներուն համար, Սփիւռքի մէջ թէ՛ Հայաստան, ցոյց տալով նոր հեռանկարներ:

Յեղասպանութեան յիսնամեակի նշումը գործնապաշտ ազգայնականութեան լաւագոյն դրսեւորումն էր, որ հայ ժողովուրդին ու յատկապէս Դաշնակցութեան համար պիտի ըլլար ինքնակազմակերպումի եւ քաղաքական մարտունակութեան սկիզբը:

Վերոնշեալ ռազմավարական հայացքներու գործնականացման համար ՀՅԴ 20րդ Ընդհանուր ժողովը, ուր գերակշիռ էր Հրայր Մարուխեանի եւ Սարգիս Զէյթլեանի մտածողութիւնը, առաջին առթիւ կ'որդեգրէր Դաշնակցութեան յետագայ տարիներու գործունէութիւնը պայմանաւորող քաղաքական ուղեգիծը եւ շարքերու երիտասարդականացման ու վերաշխուժացման համար կու տար կազմակերպական բնոյթի շարք մը որոշումներ:

Առաջին առթիւ ներազգային լարուածութիւնները մեղմացնելու միտումով ՀՅԴ Դաշնակցութիւնը 1972ի Լիբանանի խորհրդարանական ընտրութիւններուն կ'առաջադրէր լիբանանահայ կայն գանգուածին ազգային հաւաքական ձգտումներուն գոհացում տուող, ազգային կեանքէն ներս դերակատար եղած ու ժողովուրդին յարգանքը վայելող ազգայիններէ բաղկացած թեկնածուներու ցանկ մը, որ կ'ունենար գրական արձագանք, ինչ որ ճամբայ կը հարթէր Հայ Դատի հետապնդման գործին առջեւ՝ անոր տալով համազգային բնոյթ, միեւնոյն ատեն դիւրացնելով պահանջատիրական պայքարը ցուցական հարթակի փոխադրելու, Ապրիլ 24ի սգահանդէսները վերածելով քաղաքական հաւաքներու, քայլարշաւներու, բողոքի ցոյցերու, օտար հանրային կարծիքը ի նպաստ Հայ Դատին կողմնորոշելու նպատակով:

Մեծ եղաւ ընկ. Հրայրին դերը երիտասարդութիւնը Հայ Դատի ցուցական աշխատանքներուն մէջ ներգրաւելուն մէջ: 1973 Ապրիլ 24ի նախօրեակին էինք: Չաւարեանի ուսանողական միութիւնը որոշեալ էր որմազդներու միջոցով Լիբանանի հասարակութեան ուշադրութեան յանձնել Հայոց Յեղասպանութեան անժամանցելութիւնը: Լիբանանի ներքաղաքական վիճակը պաղեստինեան հարցին պատճառով անհանդարտ էր: Կեդրոնական կոմիտէն խոհեմութիւն կը նկատէր ձեռնարկը յետաձգել: Կ.Կ.ի եւ Չաւարեանի վարչութեան խառն նիստին, որուն իբրեւ Բիւրոյի ներկայացուցիչ ներկայ էր նաեւ ընկ. Հրայրը, կողմերը իրենց տեսակէտներուն վրայ անդրադուելի կը մնային, Չաւարեանականները անպայման որմազդներ փակցնելու, իսկ Կ.Կ.ը դէմ՝ կանխատեսելով հաւանական զէպքեր ապահովական ուժերուն հետ, քաղաքական այդ անկայուն օրերուն: Կողմերու տեսակէտները ունկնդրելէ ետք ընկ. Հրայր խօսքը Կ.Կ.ի ընկերներուն ուղղելով՝ ըսաւ. «Եթէ տղաքը յանձն առած են քանի մը օր ուստիկանատունը անցընել, ինչո՞ւ արգելք կը հանդիսանաք, կ'ենթադրեմ, որ անոնք իրենց պատասխանատուութիւններուն եւ պարտաւորութիւններուն գիտակից են, երբ նման քայլի կը դիմեն»: Հարցը լուծուած էր եւ նոյն գիշերն իսկ տղաքը աշխատանքի լծուած էին՝ որմազդները փակցնելու:

ՅԱԿՈՒ ԵԱՓՈՒՇԵԱՆ (Ծար. 1)

Նոր Գործելադաշտ Մը ՀՅԴ-ին Համար

31 յունուար 2018-ին Դաշնակցության հայաստանեան կազմակերպութեան կեանքին մէջ տեղի ունեցաւ կարեւոր դէպք մը, որ կոչուած է նոր էջ մը բանալու հայկական աշխատաւորական շարժման պատմութեան մէջ, էջ մը, որ վերակենդանացման եւ վերաթարմացման կրնայ ենթարկել ՀՅԴ-ի ընկերային ուղեգիծը: Յիշեալ թուականին Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութեան «Հրայր Մարուխեան» հիմնադրամը ստեղծեց «Աշխատանքային իրաւունքներու պաշտպանութեան գրասենեակ»-ը՝ նեցուկ կանգնելու համար հայաստանաբնակ աշխատաւորներու արժանապատուութեան:

Նորաստեղծ գրասենեակը հրապարակեց յայտարարութիւն մը, որուն մէջ նշեց, թէ ինք եկած է՝ տրամադրելու աշխատանքային հիմնական իրաւունքներու մասին իրազեկում, աշխատողներու աշխատանքային վիճակներու դէպքերուն ընթացքին դատական հայցերու պատ-

րաստութիւն, աշխատողներու համար փաստաբանական անվճար ծառայութիւն՝ աշխատանքային վիճակներու դեմ (չվճարուած աշխատավարձ, աշխատանքէ անօրինական ազատ կացուցում եւ այլն) ու գրադուածութեան պետական ծառայութեան տարածքային կեդրոններ ուղղորդելու միջոցով աշխատանքային ու մասնագիտական կողմնորոշում եւ այլն:

Պէտք է ըսել, որ «Աշխատանքային իրաւունքներու պաշտպանութեան գրասենեակ»-ի ստեղծումը Հայաստանի Հանրապետութեան վերանկախացումէն ետք առաջին փորձը կը նկատուի քաղաքական առաջնահերթութեան օրակարգերուն մէջ մտցնելու աշխատաւորներու իրաւունքներուն հարցը, որ իր մեծ կարեւորութիւնը ունի Հայաստանի համար, եւ այդ փորձը կատարեց աշխատաւորներուն հին ընկերը՝ ՀՅ Դաշնակցութիւնը:

ՀՅ Դաշնակցութիւնը հարուստ ժառանգութիւն ունի անցեալ դարու սկզբնաւորութեան կազմակերպելու ար-

հետակցական միութիւններ՝ կովկասեան հայահոծ քաղաքներուն մէջ եւ առաջնորդելով Հայ աշխատաւորական շարժումը շրջանին մէջ տեղի ունեցած ամէնէն կարեւոր երկու դէպքերուն՝ առաջին՝ 1905-ի, իսկ երկրորդ՝ 1917-ի (Փետրուարեան յեղափոխութիւն) յեղափոխութիւններուն ընթացքին, ապա առաջին անկախութեան ժամանակաշրջանին Դաշնակցութիւնը մաս կազմեց հանրապետութեան կերտման նաեւ ժողովրդավարութեան ու ընկերային արդարութեան արժէքներուն ամրապնդման միջոցով: «Աշխատանքային իրաւունքներու պաշտպանութեան գրասենեակ»-ի ստեղծումը առաջին քայլը կը հանդիսանայ վերանկախացած հայրենիքին մէջ՝ ամրացնելու ՀՅԴ-ի եւ աշխատաւոր ժողովուրդին միջեւ կապը:

Անուշտ ՀՅԴ-ի ընկերքը «Աշխատանքային իրաւունքներու պաշտպանութեան գրասենեակ»-ի ստեղծումով չի վերջանար, այլ հոն կը սկսի՝ վերակազ-

մակերպելու հայկական աշխատաւորական շարժումը, հետագային հիմնելով արհեստակցական, գիւղացիական եւ համագործակցական միութիւններ, ապա ընդլայնելով անոնց ցանցերը մինչեւ Արցախ եւ սփիւռք: ՀՅԴ-էն մեծ ակնկալութիւններ կան աշխատաւորներու իրաւունքներու պաշտպանութեան համար: Ան աշխատանքի շուկային մէջ պէտք է ըլլայ աշխատաւորներու կազմակերպիչ ուժը եւ պայքարողը՝ յանուն աշխատաւորներու միութենականացման, աշխատավարձերու բարձրացման, ընկերային ապահովագրութեան եւ արժանապատիւ թոշակի ապահովման: Այսպիսով, ՀՅԴ-ն իր ծրագրեր ընկերային եւ տնտեսական պահանջները տեսականէն գործնականի վերածելու վրայ պէտք է աշխատի: Օն, ուրեմն, աշխատաւոր դասակարգի եւ ընկերային ու տնտեսական արդարութեան համար պայքարին մաս կազմելու:

ՆԱԹԱՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Ձեր բոլոր ճամբորդական կարիքներուն համար հեռաձայնել՝
(514) 284-7676

ՅԱՏՈՒԿ ԳԻՆԵՐ ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ...

ԼԱԻՍԳՈՅՆ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՅԱՐՄԱՐՍԳՈՅՆ ԳԻՆԵՐ

PERMIS DE QUÉBEC

3438 Rue St-Denis, Montreal, QC H2X 3L3, Fax: 514-284-7677

Այցելեցէք **hitunes.ca** կայքէջը եւ օրական 24 ժամ ունկնդրեցէք Սառա Եղիայեանի կողմէ ընտրուած հայկական երգերը

HITUNES.CA

Ունկնդրեցէք **triktrak.ca** կայքէջի հայկական համացանցային ռատիոժամի երգերը օրական 24 ժամ, իսկ ամէն հինգշաբթի երեկ. ժամը 8:00 - 9:00 լսեցէք շահեկան հարցազրոյցներ

TRIKTRAK.CA

L'ÉCOLE ARMÉNIENNE SOURP HAGOP
ÉCOLE PRIMAIRE V. ET A. SARAFIAN
ÉCOLE SECONDAIRE PASDERMAJIAN

ՍՈՒՐԲ ՅԱԿՈՒՔ
ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐՃԱՐԱՆ
Վ. ԵՒ Ա. ՍԱՐԲԵՆԻ ՆԱԽԱՐԱՐԱՆՆԵՐ
ՔԱՐՏՐԱՅԻՆ ԵՐԿՐՈՂԱԿԱՆ

Տնօրէնի կամ Տնօրէնուհիի կարիք
Հիմնադրուած 1974-ին, Սուրբ Յակոբ Ազգային վարժարանը իր մանկապարտէզով, «Վարդգէս եւ Աստղիկ Սարափեան» նախակրթարանով եւ «Բասարմաճեան» երկրորդականով, ուսում կը ջամբէ աւելի քան 700 աշակերտներու ըստ Քեպլը Լահանգի կրթական նախարարութեան ծրագրին, ունենալով հայ լեզուի, պատմութեան եւ մշակոյթի ուսուցումը որպէս անբաժան մասնիկ ընդհանուր դաստիարակութեան:

Պաշտօնի ամփոփ նկարագրական
Համարատու ըլլալով Վարչական խորհուրդին, տնօրէնը կամ տնօրէնուհին կը կազմակերպէ վարժարանի ատարելութեան համապատասխան կրթական զարգացում ապահովող անհրաժեշտ աշխատանքներ, գործակցելով Տնօրէնութեան վարչակազմին եւ ուսուցչական կազմին հետ:

Պահանջուած որակական պայմաններ
-Տեսլական ի նպատ վարժարանի յառաջադաշտին:
-Բացայայտում վարժարանի կարիքներուն. վարչական, կրթական, մարդուժի կամ նիւթական լուծումներու առաջարկներու ներկայացում Վարչական Խորհուրդին:
-Մանկավարժական մօտեցում եւ փոխարարելիութիւն տարբեր կարիքներ ունեցող ընտանիքներու եւ աշակերտներու հետ:
-Նախանձախնդրութիւն վարժարանի վերելքին նկատմամբ:
-Օանօթութիւն վարժարանի պատմութեան:
-Համագործակցութիւն համայնքի կառոյցներու հետ:

Ուսում եւ Փորձառութիւն
Թեկնածուն պէտք է
• Ունենայ նուազագոյնը մագիստրոսի վկայական՝ կրթութեան ծիրէն ներս
• Ունենայ նուազագոյնը 8 տարուան փորձառութիւն վարժարանէ մը ներս, որոնցմէ, նախընտրաբար, 3 տարին որպէս տնօրէնութեան վարչակազմի անդամ:
• Տիրապետէ հայերէն եւ ֆրանսերէն լեզուներուն

Աշխատանքային պայմաններ
Լիաժամ, մրցունակ աշխատավարձ, պաշտօնի ստանձնում՝ 1 Օգոստոս 2018-ին: Դիմումագրի ժամկէտ՝ 23 Մարտ 2018

Հաճեցէք պաշտօնի դիմումագիրը եւ ինքնակենսագրական ուղարկել դպրոցի Վարչական Խորհուրդին հետեւեալ էլ-հաղէին.
CA@ecolesourphagop.com.

AETERNA
Complexe funéraire • Crématorium
Funeral Complex • Crematorium

ComplexeAeterna.com
514 228-1888

FOR A CONTEMPORARY CEREMONY
New alternative in funeral services in Montreal

POUR UNE CÉRÉMONIE CONTEMPORAINE
Nouvelle alternative dans le domaine funéraire à Montréal

ALINE BEKEREJIAN
NOTAIRE • NOTARY

ՆՈՏԱՐ ԱԼԻՆ ԲԵՔԵՐԵՃԵԱՆ

Achat	Ստեւար	Purchase
Hypothèque	Սնչարձ Կայրածք	Mortgage
Refinancement	Վերաֆինանսարում	Refinance
Mandat	Պատուիր	Mandate
Testament	Կտակ	Will
Succession	Կայրածք	Estate
Marriage	Սնունդութիւն	Marriage
Procuratoin	Փոխարարագիր	Power of Attorney

180, rue Fleury ouest
Montréal, Qc, H3L1T5

T 514.382.7222
F 514.381.1818

aline.b@notarius.net
www.abnotaires.com

Services offerts en Arabe, Arménien, Français et Anglais
Services offered in Arabic, Armenian, French and English.

Ծառայութիւնները կը մատուցուին Արաբերէն, Հայերէն, Փրանսերէն, եւ Անգլերէն լեզուներով:

«Հայկական Երուսաղեմի Պաշտպանութիւնը Համահայկական Առաջնահերթութիւն Է». Արամ Ա. Կաթողիկոս

17-18 յունուար 2018-ին Գահիրէի «Ազհար» իսլամական կեդրոնին մէջ տեղի ունեցաւ միջազգային համագումար մը՝ «Ի պաշտպանութիւն Երուսաղեմի» ընդհանուր խորագիրով: Համագումարին հրահանգէր էր իր խօսքը ուղղելու Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Արամ Ա. Կաթողիկոս: Վեհափառ հայրապետը ներկայ գտնուեցաւ համագումարին՝ իրեն հետ ունեցնելով Թեհրանի հայոց բեմի առաջնորդ Սեպուհ արք. Սարգիսեանը եւ կաթողիկոսարանի տեղեկատուական բաժանմունքի վարիչ Պետրոս վրդ. Մամուլեանը: Նկատի ունենալով յիշեալ համագումարին կարեւորութիւնը՝ «ՀԱՍԿ» պաշտօնաթերթը յատուկ հարցազրոյց մը ունեցաւ նորին սրբութեան հետ՝ անհրաժեշտ տեղեկութիւնները փոխանցելու մեր ժողովուրդի գաւակներուն:

ՀԱՐՑՈՒՄ. Վեհափառ տէր, ի՞նչ էր նպատակը Երուսաղեմի հարցին շուրջ Գահիրէի մէջ վերջերս տեղի ունեցած միջազգային համագումարին:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ. Երուսաղեմը միաստուածեան երեք կրօններու՝ հրէութեան, քրիստոնէութեան ու իսլամութեան համար սուրբ քաղաք նկատուած է: Հակառակ այն իրողութեան, որ Երուսաղեմը քաղաքական զանազան ուժերու ենթակայ եղած է պատմութեան ընթացքին, սակայն ան կրօնական նկարագիրը միշտ պահած է: Իսրայէլի ստեղծումէն ետք, Երուսաղեմը բաժնուեցաւ եւ ենթակայ դարձաւ իսրայէլեան ու յորդանանեան պետութեան: Քրիստոնէաներն ու իսլամները մնացին յորդանանեան բաժնին մէջ. իսկ 1967-ին, արաբ-իսրայէլեան պատերազմին, Երուսաղեմի յորդանանեան բաժինը գրաւուեցաւ Իսրայէլի կողմէ, եւ Երուսաղեմը ամբողջութեամբ մնաց Իսրայէլի սահմաններէն ներս: Երուսաղեմի պատկանելիութեան հարցը նկատուած է միջազգային համայնքին ու յատկապէս Միջին Արեւելքի կարեւոր խնդիրներէն մէկը: Իսրայէլ միշտ շեշտած է Երուսաղեմի՝ Իսրայէլի պատկանելիութիւնը, իսկ պաղեստինցիները՝ ստեղծուելիք պաղեստինեան պետութեան պատկանելիութիւնը. երկու կողմերն ալ Երուսաղեմը նկատած են իրենց պետութեան մայրաքաղաքը: Նկատի ունենալով Երուսաղեմի ներկայացուցած առանցքային կարեւորութիւնը՝ անոր պատկանելիութեան վերջնական որոշումը ձգուած է պաղեստինեան ու իսրայէլեան խաղաղութեան բանակցութիւններուն: Արդարեւ, վերջին քանի մը տասնամակներուն բանակցութիւններու ընթացքին քննարկուած է Երուսաղեմի հարցը, սակայն կողմերու ունեցած տարբեր պատկերացումներուն միջեւ կարելի չէ եղած միջին լուծում մը գտնել: Ամերիկայի նախագահին շուրջ ամիս մը առաջ կատարած յայտարարութիւնը՝ Երուսաղեմը

նկատելու Իսրայէլի մայրաքաղաք, բնականաբար մեծ ուրախութեամբ ողջունուեցաւ Իսրայէլի կողմէ, սակայն սուր հակադրեցութիւն յայտնուեց թէ՛ քրիստոնէական եւ թէ՛ իսլամական աշխարհէն ներս: Բողոքի ու դատաւարտումի ալիքներ բարձրացան կրօնական եւ քաղաքական, իսլամ թէ՛ քրիստոնէայ շրջանակներէն: «Ազհար»-ին նախաձեռնութիւնը պէտք է դիտուի այս խորքին վրայ:

Հ. Ինչո՞ւ «Ազհար»-ի կողմէ եղած է նման նախաձեռնութիւն մը:

Պ. Ինչպէս ըսինք, թէ՛ քրիստոնէական եւ թէ՛ իսլամական կեդրոնները զօրեղ կերպով հակադրեցին Ամերիկայի նախագահին այս որոշման: Քրիստոնէական աշխարհին մէջ Վատիկանը, Եկեղեցիներու համաշխարհային խորհուրդը, Միջին Արեւելքի եկեղեցիներու խորհուրդը, եկեղեցիներ, նաեւ արեւմտեան երկիրներու պատասխանատուներ դատաւարտեցին Միացեալ Նահանգներու նախագահին միակողմանի որոշումը: Նոյն մտտեցումը ունեցան նաեւ իսլամական երկիրները: «Ազհար»-ը նկատուած է կարեւոր կեդրոն մը սիւննի իսլամական աշխարհին մէջ՝ իր կրօնական համայնարանով եւ կրօնաքաղաքական խնդիրներու վերաբերեալ իր որդեգրած կեցուածքներով: Հետեւաբար բնական էր, որ ան նման նախաձեռնութեան դիմէր:

Հ. Վեհափառ տէր, կրնա՞ք որոշ տեղեկութիւններ տալ մասնակիցներուն մասին:

Պ. Շուրջ երեք հարիւր մասնակիցներ ներկայ էին համագումարին: Մասնակիցներու կարգին կը գտնուէին՝ նախկին նախագահներ, վարչապետներ, գործող նախարարներ, հոգեւոր պետեր, միջազգային կազմակերպութիւններու վերին պատասխանատուներ, ինչպէս նաեւ՝ ակադեմիական մարզի աչքառու ներկայացուցիչներ: Ներկաներուն մեծամասնութիւնը իսլամ երկիրներէ եկած էր. քրիստոնէական ներկայութիւնը յարաբերաբար ծաւալուն չէր: Երեք պատրիարքներ եւ տասնեակ մը եպիսկոպոսներ ներկայ էին, ինչպէս նաեւ՝ Վատիկանի ու Եկեղեցիներու համաշխարհային խորհուրդի ներկայացուցիչները: Ըստ երեւոյթիմ, յատուկ հրաւիրեալներ միայն ներկայ էին: Իսլամական աշխարհէն շիրիններու ներկայութիւնը խորհրդանշական էր, առաւելաբար՝ քաղաքական պատճառներով: Հրաւիրուած էին Երուսաղեմի իսլամ ու քրիստոնէայ հոգեւոր պետերը: Իսլամ կրօնական պատասխանատուներ ներկայ էին, սակայն քրիստոնէայ հոգեւոր պետեր բացակայ էին: Երուսաղեմէն եկած էին հրեայ օրթոտոքս խումբին պատկանող կրօնական ներկայացուցիչներ, որոնք խիստ քննադատութեան ենթարկեցին իսրայէլեան ներկայ իշխանու-

Թեան որդեգրած քաղաքականութիւնը պաղեստինցիներուն նկատմամբ:

Հ. Վեհափառ տէր, համագումարի ընթացքին տրուած զեկոյցներն ու կատարուած քննարկումները ի՞նչ ձեւով ընթացան:

Պ. Երկու օրերու վրայ տարածուած համագումարը երկու բաժիններէ բաղկացած էր: Առաջին բաժինը բացման նիստ էր, որուն ընթացքին յաջորդաբար խօսք առին՝ Պաղեստինի նախագահ Մահմուտ Ապպաս, «Ազհար»-ի նախագահ շէյխ Ահմատ Թայեպ, Վատիկանի ու ԵՂԻ-ի ներկայացուցիչները եւ իսլամ քանի մը պետութիւններու խորհուրդներու նախագահները: Համագումարին երկրորդ բաժինը բաղկացած էր չորս ենթաբաժիններէ, իւրաքանչիւրը՝ Երուսաղեմի տարբեր երեսները լուսարձակի տակ բերող: Քննարկումներ տեղի չունեցան, այլ միայն զեկոյցներ ներկայացուցան: Համագումարը կը վայելէր եզրափակիչ եւ Պաղեստինի նախագահներուն հովանաւորութիւնը:

Հ. Վեհափառ տէր, ի՞նչ մտտեցում որդեգրուեցաւ Երուսաղեմի գծով:

Պ. Համագումարին նպատակը Երուսաղեմի պաշտպանութիւնը ըլլալով ընդդէմ Իսրայէլի քաղաքականութեան ու Ամերիկայի նախագահին յայտարարութեան, բոլոր խօսքերը բնականաբար կեդրոնացան Երուսաղեմի վրայ՝ զայն նկատելով երեք միաստուածեան կրօններու քաղաքը, ինչպէս նաեւ՝ պաղեստինեան պետութեան մայրաքաղաքը: Կարեւորութեամբ կ'ուզենք յայտնել, որ արտասանուած խօսքերն ու մտտե-

ԱՐԱՄ... Ծար. էջ 9

Ghadir Meat & Restaurant
T. 416-750-7404
T. 416-750-7400
1848 Lawrence Avenue E.
Scarborough, ON M1R 2Y4
E-mail: info@ghadirmeatmarket.com

BAKERY AND FINE FOODS
OPEN 7 DAYS A WEEK!
WEEKDAYS 9am - 7pm
SATURDAY 6AM - 6PM
SUNDAY 9AM - 3PM
LOCATION: 2094 LAWRENCE AVENUE EAST
ON THE NORTH-EAST CORNER OF LAWRENCE AND WARDEN

Noor Fine Food
Gourmet Mediterranean Cuisine
1 High Meadow Place, Unit 9
Toronto, Ontario M9L 2Z5
Tel 416 745 3111
Fax 416 745 9337

ANI Restaurant
905.761.6484
1450 Clark Ave. West,
Thornhill ON L4J 7R5

Sutton
Sutton Group-Admiral Realty Inc., Brokerage
1206 Centre Street, Thornhill, Ontario L4J 3M0
Annie Varbedian
Sales Representative
Direct: (416) 918-3615
Office: (416) 739-7200
Fax: (416) 739-9367
annievarbedian@hotmail.com
www.suttongroupadmiral.com

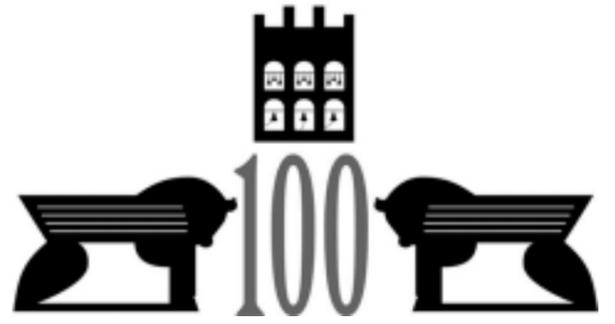
hearing aid source
Andre Ayvazyan HIS B.A.S.
andre@HearingAidSource.ca
416 754 4327 (HEAR)
Parkway Mall, 85 Ellesmere Rd., #65, Toronto, ON, M1R 4B9

Crown Pastries
Fine Middle Eastern Pastries
2086 Lawrence Ave East (Lawrence & Warden)
Toronto ON. M1R 2Z5
Tel 647.351.2015
www.crownpastriesbaklava.com

I.D.A.
Part of the **Royal** family of pharmacies.
Cassandra Pharmacy Inc.
2040 Victoria Park Ave.
Toronto, Ontario
M1R 1V2
Pharmacists
Sarkis Balian
Vartan Balian
Maral Abdalian Balian
Tel. : 416.449.2040
Fax: 416.449.2048

ANI BAKERY
ԱՆԻ ՓՈԱՊԱՆ
Middle Eastern Pizza
Lahmajoun
ARSEN DABBAGHIAN
25 Howden Road, Unit #2
Scarborough, Ontario M1R 3C8
Tel: 416.285.7164

Տաճկահայ Գաղթաշարժը Եւ Անոնց Դերը Հայաստանի Հանրապետութեան Կազմութեան Մէջ - Թ.

Այս նախապատրաստական աշխատանքներէն յետոյ Բասէնի Ղարաքիլիսէ կեդրոն գիւղին մէջ տեղի ունեցաւ բոլոր գիւղերէն եկած վարչական մարմիններու եւ ընտրուած պատգամաւորներու ընդհանուր ժողովը: Հող, Բասէնի մարմինը պարզեց իր աշխատանքի ծրագիրը: Գտնուեցան մէկ երկու քահանաներ եւ նախկին հարուստ գիւղացիներ, որոնք վճռականապէս ընդգրկեցան: Եւ միայն մէկ քանի հողի, մնացած բոլոր պատգամաւորները կայնեցան համայնական աշխատանքի սկզբունքի վրայ: Այդ որոշումը կայացնելէ յետոյ, աւելի մանրամասնօրէն գրի առնուեցան անոր կանոնները, որպէսզի ապագայ թիւերի մարմիններու տեղի չտրուի: Որոշումը պարտադիր էր բոլորին եւ հակառակ եղող վերջիւում քանի մը անհատներն ալ ենթարկուեցան:

Ահա, համառօտակի, համայնական աշխատանքի պայմանները:

Ա.- Իւրաքանչիւր գիւղի մէջ գտնուած եզները պիտի ցուցակարգուին եւ նկատուին ընդհանուր վարուցանքսի գործիքներ, մնալով միեւնոյն ժամանակ իրենց տէրերու սեփականութիւնը:

Բ.- Գիւղի բոլոր աշխատաւոր ձեռքերն իրենց մասնակցութիւնը պիտի բերեն վարուցանքին եւ հունձքին, որոշ խմբաւորումներով եւ իրար փոխարինելով:

Գ.- Վարուցանքսը սկսիլ գիւղի լաւագոյն հողերէն եւ հետզհետէ հասնիլ ստորին հողերուն, եթէ եղանակները ներեն:

Դ.- Ազգային պահեստի սերմցուն վերջանալէն յետոյ, ունեւորներէն կ'առնուի եւ ցանքսը կը շարունակուի, յիշեալներուն վճարելու պայմանաւ:

Ե.- Հունձք եւ կալսը կը կատարուի ընդհանուր ուժերով:

Զ.- Ամէն մէկ գիւղը կ'ունենայ իր հաշուապահը (որ անմիջապէս կ'ենթարկուի Բասէնի Ազգ. Մարմինին) որ կ'արձանագրէ տոմարի մը մէջ տրուած սերմը, աշխատող ձեռքերը, աշխատող եզները (եւ որո՞ւ պատկանիլը), ինչպէս նաեւ հունձքին ու կալսին մասնակցողները: Այդ աշխատանքը պիտի կատարուի օրուայ հաշուով:

Է.- Պիտի ցուցակարգուին հիւանդկախ մարդիկ, կամ աշխատաւոր ձեռքերէ գուրկ կանայք եւ անոնց պիտի տրուի ընդհանուր եկամուտի արդիւնքէն:

Ը.- Եկամուտը, որպէս ընդհանուրի սեփականութիւնը, բոլորի քոնտրօլի տակն է եւ քիչ ենթակալ գողութեան: Այդ եկամուտէն նախ կը վերցուի տրուած սերմը, ու կը կեդրոնանայ ազգային պահեստը: Մնացածը կը բաշխուի հաշուապահի ներկայացուցած աշխատանքի տախտակի համեմատութեամբ: Այդ համեմատութիւնը կը ճշգրտէր նկատի առնելով թէ իւրաքանչիւր տունը քանի՞ եզով, քանի՞ աշխատող ձեռքերով եւ քանի՞ օրուայ մասնակցութիւն ունի: Եզը եւ մարդը հաւասար աշխատաւորներ նկատուած էին: Այդ աշխատանքի գումարը կ'ըլլայ իր իրաւունքը: Այս բաշխման ընթացքին կը հանուէր գիւղի անկարներու բաժինը, որ մարմնի միջոցաւ կը տրուէր ըստ կարիքի:

Այս հիմունքներով մենք դիմաւորեցինք Բասէնի գարնանային երկրագործական աշխատանքները: Աշխատանքը եռալ սկսաւ: Համայնական կեանքը եւ նոր հայրենիք կազմելու գագաթումը, աշխատաւորական համերաշխութեան մղեց բոլոր գիւղացիները, որոնք միեւնոյն օրուայ ընթացքին աշխատանքի ձեռնարկեցին, եւ քրտինքի հետ՝ իրենց ուրախ երգերը տարածեցին Բասէնի հովիտը: Շուտ ընտելացան իրարօգնութեան գործին եւ սկսան խոստովանիլ այն առաւելութիւնները որ միասնական աշխատանքը կ'ապահովէր: Իրենք գիւղացիները խոստովանեցան որ երկու անգամ աւելի ցանքս ըրին, քան պիտի կրնային գլուխ բերել անջատ աշխատանքով: Այս գարնան երկու ամիսներուն 28 գիւղեր շէնցան, աշխատանքի երգը հնչեց բլուրէ բլուր, ձորէ ձոր, առանց աչքի զարկող անպատեհութեան: Վարչական ու գինուորական կանոնաւոր դասաւորութեան հետ, ժողովրդի տնտեսական կեանքն ալ ապահով ճամբու մէջ կը մտնէր, ստեղծելով ինքնապահ ժողովուրդ մը մեծ հայրենիքի փոքր՝ բայց սեփական անկիւնին մէջ:

Ահա ընկերվարական համայնք մը, առանց այդ մեծագործ յորձրոյնումին:

Բարեբաղդաբար ցանքսերը ոչ մէկ վնաս կրեցին: Համայնական բարերար աշխատանքը բնութեան կողմէ առատօրէն վարձատրուեցաւ: Հունձքի աշխատանքները տարուեցան նոյն եռանդով, ինչ եռանդով ու համե-

րաշխութեամբ տարուած էին վարուցանքսի աշխատանքները: Այդ աշնան ուրիշ երեք-չորս ընկերներ փոխարինած էին Բասէնի մարմինը, որու անդամները անցած էին նոր գրաւուած այլ խոշոր վայրեր, իրենց աշխատանքները շարունակելու համար: Յաջորդ տարին Բասէնի մարմինը կրկին գործադրութեան դրած էր համայնական ծրագիրը՝ եւ յաջողած էր, սակայն յետագայ տարիներուն ուսական գորքը առաջ անցաւ: Բասէնը լայնացաւ: Խոսացած գիւղերու մէկ մասը այլ թափուր վայրեր փոխադրուեցան՝ շէնցնելու համար, եւ երրորդ տարիէն սկսած՝ չգործադրուեցաւ այնքան արդիւնաւոր համայնական աշխատանքը:

Բասէնի գործունէութեան ամբողջական պատկերը, թուական տուեալներով կարելի է գտնել այն երկու ընդարձակ գեկուցումներու մէջ ու Բասէնի մարմինը ժամանակին ներկայացուցած է Ազգային Բիւրոյին (7):

Բասէնի եւ Ալաշկերտի շինարար աշխատանքները իրենց թափին մէջն էին, երբ գինուորական կեանքը նորէն եռալ սկսաւ: Վանէն ու Տարօնէն անհանգիստ լուրեր կը հասնէին Կովկաս: Ռուս բանակը նոր գործողութիւններ կը սկսէր, կամաւորական բանակն այս անգամ նկատի առնուելիք ամբողջութիւն մը դարձած եւ առաջապահի դերը ստանձնած էր դէպի Վան եւ Տարօն:

Նոր հայրենի հորիզոններ մեզ կը քաշէին դուրս Ալաշկերտի եւ Բասէնի նեղ գծէն:

Հիմա ճակատին հետ յառաջանանք:

Գլուխ Երրորդ
1915 - Վան-Բուլանուխ-Մալազկերտ

1. 1915-ի գարնան ողջ հայութիւնը կ'ապրէր լարուած կեանք մը, սակայն իրարմէ տարբեր պայմաններու մէջ եւ տարբեր պատճառներով:

Տաճկահայ կեանքը հետզհետէ կ'օղակուէր: Զարդի ու բնաջնջման ահուկի ծրագիրը իր ժանիքները կը խրէր հայ ժողովրդի կողմ: Հայրենի ժողովուրդը տեղահան, ու ահաբեկած՝ անտուն բազմութիւն մը կը դառնար: Վան, Մուշ, Սասուն, Շապին-Գարահիսար, Ուրֆա, իրենց կոտորած գէնքերուն կ'ապաւինէին, ու կը պաշարուէին, իրարմէ անջատ կղզիներու վերածուելով: Թրքական վիշապը կը գալարուէր հայ ժողովրդի նիհար մարմինի վրայ: Հայ ժողովուրդը շնչահեղձ, մեծ մասով յուսակուտը ու աշխարային խոհեմութեամբ, կը հալէր եսթաղանի տակ. իսկ մէկ մասը ազատագրական անվահեր շունչով մը փարեցաւ իր գէնքին.՝ թէկուզ իր անգէն բազուկին, ու լարուած մնաց կեանքի ու մահուան այդ պայքարի բեմին վրայ:

Կովկասահայութեան վիճակը բոլորովին տարբեր պատկեր ունէր: Թրքական ջարդերու անորոշ վախը թէ-եւ միշտ կը սաւառնէր հայկական երկնակամարի վրայ, բայց անոր ահուկի հարուածը տակաւին չէր տեսնուած, անոր զգեստող շունչը տակաւին Կովկաս չէր հասած: Մենք տակաւին հեռու էինք ըմբռնելու այն ինչ որ մութին մէջ կը ծրագրուէր ու ինչ որ պիտի գործադրուէր եղանակով մը, որ չէր կրնար սեղմուիլ մեր ուղեղներու մէջ: Տարիներ անցնելէ յետոյ միայն կրցանք չափել այն մեծ խորշակը, որուն ենթակալ եղաւ հայ ժողովուրդը:

Բայց կար ընդհանուր վախը: Օղակուած էր Վանը: Սահմանին ամենէն մօտ հայկական այս նահանգը սկսած էր տուալտիլ գինք գալարող շղթաներուն մէջ: Վասպուրականի օգնութեան կոչը կը հասնէր մինչեւ Երեւան: Կովկասահայ կեանքը կը փոթորկէր: Հայկական այս հարուածի լարուածութիւնը ազատարար մարտկոչ մըն էր:

Հայ ժողովուրդը 1915-ի գարնան, կամաւորական շարժման բովին մէջ, գինուորական ազգ կը դառնար:

Կամաւորական գունդերը վերակազմուած ու միացած էին: Այդ գինուորական միութիւնը կոչուեցաւ Հայկական Արարատեան բանակ, ուր ամփոփուած էին Անգրանիկի, Դրոյի, Քեռիի, Վարդանի եւ Համազասպի գունդերը: Հայկական այս 5000-նոց բանակը ուժ մըն էր, որ կեդրոնանալով Երեւանի մէջ, նոր թափով, գինուորական աւելի եռանդուն կորովով իր քայլերը կ'ուղղէր դէպի Վան, ուր մարտնչող հայութիւնն ամիսէն աւելի կեանքի ու մահուան պայքարի բռնուած էր թրքական պաշարող բանակին հետ:

Կամաւորական շարժումը ձեւ ստացած էր: Ղեկավար ուժերը ամփոփուած եւ ինքզինքնին գտած էին պատերազմի առաջին հարուածէն: Յուսալքումը տեղի տուած էր: Երկար ու ծանր պայքարի մը ձեռնարկելու

հաստատակամութեամբ՝ հայ գինուորական կեանքը կը կազմակերպէր: Այդ կազմակերպուած ուժը 1915-ի ապրիլին արդէն որոշակի գիտէր իր ընկիւթը: Պաշարուած Վանի փրկութիւնը իտէալ մը կը դառնար: Այդ գործի շուրջ կը ստեղծուէր լարուած մթնոլորտ մը, որու մէջ կուսակցական, քաղաքական եւ գինուորական դեկավարութիւնը կ'առաջնորդուէր մէկ հատիկ մտքով,՝ ստիպել ուսական գինուորական իշխանութիւնը որ օր առաջ ընդհանուր յարձակողականի սկսի, կամ թոյլ տայ հայկական բանակին՝ իր սեփական ուժերով յարձակիլ ուսական բանակի հրամանատարութեան վրայ:

Արարատի ստորոտներուն հայկական կեանքը կ'եռար, գինուորական հաւաքուած ուժը (համաձայն հայկական սովորութեան) կը դառնար անզուսպ, եւ իր բարերար ազդեցութիւնը կ'ունենար ուսական բանակի հրամանատարութեան վրայ:

Ռուս բանակը վերջ ի վերջոյ շարժուիլ սկսաւ նախ դէպի Բուլանուխ Մալազկերտ, եւ ապա դէպի Վասպուրական: Դէպի Վան շարժուող գորքի յառաջապահը Արարատեան բանակն էր:

Ալաշկերտէն առաջացաւ ուսական 4-րդ կորբուսը, Զօր. Օգանովսքու դեկավարութեամբ եւ գրաւեց Բուլանուխ-Մալազկերտը: Դէպի Վան առաջացող ուսական բանակի հրամանատարն էր Զօր. Նիկօլայիվիչ: Հայկական եւ ուսական ուժերը, Բերկրիի եւ Պարսկաստանի կողմերէն հետզհետէ մօտեցան Վանին: Դուրսէն եկած գորաւոր բռնուցքը թուլացրեց թրքական պաշարման շղթան: Հերոսական Վանը կորովագրկուած թշնամուն ամօթապարտ փախաւ: Վանի հայութիւնն ապրեցաւ ազատութեան գինովութիւնը, յաղթողի զգլխիչ ողբերգութեամբ:

Առաջին մեծութիւնը յաղթական հայ ժողովուրդն էր, երկրորդ մեծութիւնը ներխուժող հայկական կամաւորական գունդերն էին, որոնք առաջին անգամ ներս կը մտնէին Վան, ու կ'ընդունուէին հերոս ու յաղթական,՝ մէջքը շիտակ, ժողովրդի կողմէ, եւ երրորդ մեծութիւնը բաժին կը մնար ուսական բանակին: Այդ օրերու իրական եւ հոգեբանական տուեալներն այսպէս դասաւորուած էին: Ապստամբ ու պաշարուած կը մնար լեռնապարը Վանի Շատախը: Կամաւորական ուժերը, Դրոյի դեկավարութեամբ, այդ կողմ կ'ուղղուէին: Կ'ազատուէր հերոսական Շատախն ալ:

Այսպիսով ուսական բանակի ընդհանուր յարձակողականը Տաճկահայաստանի գրեթէ կէսը կ'առնէր իր թեւարկութեան տակ: Բասէնի ուսական խոշոր բանակը (որ կայնած կը մնար Էրզրումի դէմ) կը բաւականանար Բասէնի գրաւումով եւ իր ձախ թիւը կը տարածէր աւելի հարաւ Խալապի լեռնանցքը, որ մեծադիր կը նստի Բասէնի-Ալաշկերտի եւ Խնուսի միջեւ: Այդ բարձունքներու տիրապետութիւնը թոյլ կուտար որ Ալաշկերտի բանակը առաջանար Եփրատի հովիտով, գրաւէր Մալազկերտը եւ յառաջանար Բուլանուխ Կորը, իսկ ձախ թիւը, որու հրամանատարն էր Զօր. Նազարբէգեանը, կը տարածուէր մինչեւ Սիփանի ստորոտները՝ Արճէշ-Ախլաթ: Այս նոր յառաջխաղացումը երկու ամսուայ ընթացքին կ'ազատագրէր Վասպուրականի նահանգի 120,000 հայութիւնը եւ Մշոյ նահանգի Բուլանուխ-Մալազկերտի 34,000-ը:

(7) Ես անձամբ Բասէնի մարմնի կողմէ ներկայացուցած եմ այդ երկու գրաւոր գեկուցումները: Բասէնի վերաշինութեան եւ համայնական աշխատանքի մասին երբ գեկուցած էի Ազգային Բիւրոյին, Ալ. Խատիսեանը (այդ ժամանակ իրարու ծանօթ չէինք) մեծ հետաքրքրութեամբ լսելէն վերջ, ըսած էր իր մէկ ընկերոջ որ Ռոբինսոն Կրուզօի տպաւորութիւնը կրեց ինձմէ: Շատերուն զարմանալի պիտի թուի վեր յիշածս աշխատանքի պատկերը, բայց պարզ իրողութիւն է: Ո՞վ գիտէ, հայ դեկավարներէն շատերու համար Հայաստանի գիւղը Ռոբինսոն Կրուզօի կղզին է տակաւին:

ԿԱՐՕ ՍԱՍՈՒՆԻ

Centennial of the Republic of Armenia 1918-2018

Under the auspices of
His Excellency Levon MARTIROSYAN
 Ambassador of the Republic of Armenia to Canada

From Genocide to Statehood - *The 900 Day Republic*

Tuesday March 13 - 7pm - McGill University, Montreal
 Wednesday March 14 - 7pm - Carleton University, Ottawa
 Thursday March 15 - 7pm - University of Toronto, Toronto

- All events are followed by a reception -

Guest Speakers

Dr. Richard Hovannisian

Historian
 Professor Emeritus
 UCLA

Dr. Rubina Perroomian

Author
 Professor/Researcher
 UCLA

Dr. Vicken Cheterian

Journalist
 Professor
 Webster University, Geneva

Conferences organized by the Armenian Student Associations of Quebec and Ontario

PRESS RELEASE

ARMENIAN HERITAGE CRUISE 2018

BY: BARBARA HAROUTUNIAN

The 21st Armenian Heritage Cruise sailed from Fort Lauderdale, Florida on January 20-28, 2018 on Royal Caribbean's premiere ship, the gorgeous Freedom of the Seas. Fellow Armenians from all over the world represented many countries such as: Argentina, Australia, Belgium, Brazil, Canada, England, France, Germany, Lebanon, Turkey, Venezuela and many states within the United States.

For eight glorious days, Armenians were given the opportunity to interact with old friends and make new connections with fellow Armenians. This cruise gave everyone onboard an unforgettable experience with many wonderful memories. What brings over together over 1,000 Armenians from all over the world on the Armenian Heritage Cruise is a common desire to meet new and old friends, attend cultural events, visit new places, and dance to Armenian music, while cruising on the "Hye Seas." Our destinations this year included St. Kitts & Nevis, Antigua, Puerto Rico, and Labadee. On each island we enjoyed exotic secluded beaches, where we were all able to swim, listen and dance to Armenian music, eat good food and have fun in the tropical weather. We were honored to have onboard Rev. Fr. Nareg Berberian, the Primate of the Diocese of the Armenian Church of Brazil.

Our days started out with daily Armenian Church Service. For those guests who needed a little help on the dance floor, Margo Kattajian taught basic Armenian dances. Her classes were packed with enthusiastic dancers looking to learn new dance moves! Each day the Armenian Heritage Cruise Hospitality desk was open for any questions or concerns. Maro Asatourian was also available with information regarding the 2018 Armenian Heritage Tour to Armenia and Karabagh. This year they will be celebrating the 100th Anniversary of the first independence of Armenia on May 21 – June 4, 2018. For some friendly competition Antranig Boudakian, John Jerkian and Hampar Vartanian supervised the annual Tavlou and Belote tournaments. The Hairenik Bookstore was open each day where guests had the opportunity to purchase unique Armenian books, CD's, videos and souvenirs. The first night there was a welcome reception hosted by Maria Tavitian and Margo Kattajian highlighting the week's activities.

The entertainment aboard the ship was truly exceptional this year. We listened to the dynamic vocals of Harout Pamboukjian and his fantastic band from California. Harout captivated his audience during his performance and truly created an atmosphere of energy, excitement, and dancing. We also enjoyed the "All Star Kef Band" featuring Jim Kzirian, Steve Vosbikian, Richard Berberian, Antranig Kzirian and Vik Momjian. Harout Artin Bedrossian also joined the line-up for a truly amazing combination of entertainers. Sibil from Istanbul, Turkey performed two concerts singing her newest songs which delighted the souls of everyone. The Akh Tamar Dance Ensemble from New Jersey dazzled the audience under the artistic directorship of Sylvia Asadourian. They performed traditional Armenian folk dances dressed in authentic costumes.

For the second year in a row, Maria Tavitian, Dr. John P. Bilezikian and Dr. Raffi Hovanesian organized and introduced special Medical Programs for Health Care Professionals where ACCME, CDE and CPE Accreditation were received. The following are some of the topics presented:

- "Osteoporosis in Armenia: The Second Decade" John P. Bilezikian, MD, PHD
- "Prevalence of Gum Disease in Armenia" – Gregory Kazandjian, DDS, MS
- "Eye Care in Armenia" – Lawrence V. Najarian, MD
- "Pharmaceutical Delivery in Armenia: Challenges" – Romic Eskandarian, Pharm D.
- "Healthcare and Education in Armenian Women's Reproductive Years" – Samuel Badalian, MD, PHD

On Wednesday evening the chefs aboard the "Freedom of the Seas" prepared a special Armenian dinner which included such favorites as cheese boureg, chicken kebob, hommous, boughour pilaf, seasoned lamb chops, baklava and much more. The ACAA and TravelGroup International served complimentary wine for the guests along with dinner. On the same evening was a Cocktail Party featuring Harout Pamboukjian sponsored by ACAA and TravelGroup International.

This year guests experienced an extraordinary cultural program aboard the ship. Five guest speakers presented interesting and culturally relevant Armenian topics that directly affect Armenia and the Diaspora.

We were honored to have Robert Avelisyan, the Permanent Representative to the Nagorno Karabagh Republic. The topic presented was "The Current situation in and around Artsakh, the conflict settlement process, as well as the economic process in the rebuild and investment opportunities".

Raffi Hamparian is Chairman of the Armenian National Committee of America (ANCA). He discussed "The Armenian Cause: Today, Tomorrow and into the Future". Shahen Mirakian is the President of the Armenian National Committee of Canada (ANCC). He discussed "International Recognition of Artsakh: The Legal Case". Robert Haig Seltrakian discussed, "An Overview of the Armenian Banking System: A Bright Spot in Armenia's Economy". Rev. Fr. Nareg Berberian, the Primate of the Diocese of the Armenian Church of Brazil discussed Armenians in Brazil.

- Other activities included:
- Armenian Business Networking – This unique event gave professionals from various backgrounds the opportunity to exchange business cards and network amongst fellow Armenians
  - Homenetmen Presentation
  - Armenian Relief Society (ARS) Program

The entire Armenian Community worldwide is now enjoying this cruise. This is the fulfillment of the Mission – "to foster better relationships for the Armenian people". The Armenian Cultural Association of America, Inc. continues to create a venue where Armenians of all backgrounds come together in a lavish setting and benefit in a friendly environment with respect and dialogue between each other, our heritage and our history. We put aside our political and religious differences and come together as ARMENIANS to support one nation and one purpose – "A Free and Independent Armenia". We dance, sing, dine, mingle, network, and enjoy each other's camaraderie and friendship.

To our many loyal and sustaining friends we extend our most heartfelt gratitude in helping make the Armenian Heritage Cruise one of the premiere events of the Armenian social scene. This is an unforgettable week of Armenian fellowship, Armenian music, Armenian food, Armenian spirit and fun. Please join us next year January 20-27, 2019 aboard the Royal Caribbean's Allure of the Seas for another unforgettable Armenian experience. Cruising is fabulous, but cruising Armenian is USKANCHELI!

Our appreciation is extended to the Armenian Cultural Association of America for making the cruise possible. For more information or to book a reservation on Armenian Heritage Cruise XXII contact TravelGroup International at 866-447-0750.

COMMENTS FROM A FEW PLEASED PASSANGERS:

"I am from Paris, France and I came with my nephew on the Armenian Heritage Cruise. Since Harout Pamboukjian and Sibel were being featured, I wanted to see them perform. I also loved meeting people from all over the world. I have had so much fun I want to come again next year with my sister".

Boutrick Hagopian
Paris, France

"It was again a really great opportunity for any Armenian from all over the world to come and meet another compatriot in a friendly nationalistic atmosphere and have fun in the meantime on the Armenian Heritage Cruise".

Nubar Costantian
Los Angeles, California

"I have been on the AHC 17 times and I am anxiously waiting to sign up again for next year's cruise. Hope to see everyone again next year".

Boghos and Sylvia Derodounian
Philadelphia, Pennsylvania

"This is my 5th AHC and each time it gets better and better. The committee is very well organized and everyone you meet is very friendly. You get to meet Armenians from all over the world, enjoy singers, musicians, comedians, and hear lectures and get the latest information about Armenia and Artsakh. You will have fun every hour of the day, all week long while making new friends".

Zabel Bekian
Bloomfield Hills, Michigan

"While I was certainly looking forward to my first Armenian Heritage Cruise; I had no idea what to expect. Everyone welcomed me. Having an opportunity to come together to celebrate and honor our culture has been very important to me. I am so grateful that despite all our struggles we are still here and able to sing, and dance as Armenians in such a beautiful setting".

Azal Guviri
British Columbia, Canada

"Thank you Armenian Heritage Cruise committee for organizing a wonderful cruise on the Freedom of the Seas. I had a great time with some old friends and met new ones from around the world".

Beatrice Batigouni
Florida

**CONTACT PERSON: Bedros C. Bandazian, Chairman
Armenian Heritage Cruise**
604 North Sheppard Street, Richmond, Virginia 23221
Email: Bandaz@aol.com Cell: 804 370 5468 Fax: 804 358 5590

**Pharmacie
Levon Benohanian et
Mher Koubelian Inc.**
Pharmaciens-propriétaires

3915, Boulevard Samson
Laval, QC H7W 2G1

T 450 688-4111
F 450 681-5525
proximlaval@gmail.com

Lun. au vend. : 8h30 à 21h
Sam. et dim. : 9h à 17h
Infirmière (jeudi) : 8h30 à 15h

Անվճար սպասարկուքի մինչև ձեր տունը.
Շաբաթական դեղատուփիկի պատրաստում.
Ազատ փոխադրում ձեր դեղացանկի (dossier)
այլ դեղարան. Դեղերու պատուաստում
(vaccination) հիւանդապահի կողմէ.

Բուժական հետեւում՝
արևան բարակութեան (INR), շնչերակային
ճնշման (tension artérielle), արեան շաքարի
(glycémie capillaire), արևան մաղձաճարպի
(cholesterol), և այլն.

ԼՈՐԻ ԵՒ ՋԱԻԱԽԵՐ ԿՐԿՍՄԻ

«Գրասենյակ»
Բ.Գ.Ղ. Գանատի Կերրուհան Կուբելիան
Բ.Օ.Մ.Ն. Գանատի Շրանյան Կուբելիան
Բ.Մ.Ղ. Գանատի Երրանյան Կուբելիան Կոնսուլյան Կարգապետ
Կարգապետական
Բ.Գ.Ղ. Գանատի Կերրուհան Կուբելիան Կուբելիան-Շրանյան-Կուբելիան

ԶՕՐԱԿՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆ

ի նպատակով
ԼՈՐԻ ԵՒ ՋԱԻԱԽԵՐ ԵՐԱՑԱՆՆԵՐՈՒՄ

Մուտքի նույն \$25
այլ փողեր ընդդեմ մեղադրանքի

ԹՈՐՈՒՆՑ
Տեղաթիվ 17 Մայիս 2018-ի
երկրորդ ժամը 8-ին
Քայլ Կեղրուհան Մուսիկի մեջ
45 Hazelton Place, Toronto
Տեղաթիվ նաև ընդդեմ
Քուրթի Նաճարեանին
416-498-6941

ՄՈՒԹՐԵԱԼ
Կիրակի 18 Մայիս 2018-ի
երկրորդ ժամը 6-ին
«Բազմաբնակարան» Արարիկի մեջ
3400 Rue Nelson, Montreal
Տեղաթիվ նաև ընդդեմ
Մարթա Ֆրանկենբերգին
514-748-7137

ԳԵՂԱՐՈՒԵՑԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐ
Մասնակցությունը սիրողան երգիչ
Մկրտիչ Մկրտչեանի (Մակիչ)
Յատկապես հրապարակած Հայաստանին

ԼՈՐԻ

ՋԱԻԱԽԵՐ

Այո, երբ զանազան մասնակցի ԼՈՐԻ-ՋԱԻԱԽԵՐ ԵՐԱՑԱՆՆԵՐՈՒՄ ԶՕՐԱԿՐԻՑՄԵՆ.

Yes, I would like to participate and support the LORI-JERMAK programs

Name: _____
Address: _____
City: _____
Province: _____ Postal Code: _____
Home Phone: _____ Cell Phone: _____
Business Phone: _____ E-mail Address: _____

I would like to donate:

\$ 100
 \$ 250
 \$ 500
 \$ 1000
Other: \$ _____

My donation is enclosed:
 Cash
 Cheque

Address:
Armenian Community of Montreal
"Lori - Jermak" Committee
3401 Oliver-Aspell St.
Montreal, Quebec, Canada, H4J 1L5

ՕԳՆԵ ԼՈՐԻ ԵՒ ՋԱԻԱԽԵՐ ԵՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒՄ

ԱՅՍ ԱՆԿԻՒՆԷՆ Ո՞Վ ԻՅԱՅ Է

Հայ ըլլալը դիւրին չէ, բայց դժուար ալ չէ: Ամեն հայ կրնայ հայ ըլլալ, թէեւ շատ հայեր հայ չեն, եւ շատ ոչ հայեր ալ հայէ աւելի լաւ «հայ»-եր են: Իսկ ինչպէ՞ս սահմանել հայը. եւ արդեօք կարելի՞ է մէկ, ընդհանրական սահմանում մը գտնել: Ողբ. Վահէ Օշական համոզուած էր, որ մէկէ աւելի ճամբաներ կան հայ ըլլալու, եւ քսաներորդ դարու վերջաւորութեան շատեր՝ երիտասարդներ, գտած էին իրենց ինքնուրոյն «արդի» ուղին՝ մեր հասկցած «դասական» հայու սահմանումէն անդին ապրելու իրենց հայութիւնը:

Փորձենք ուրեմն, այդ «դասական» թէ «արդի» ուղիներուն ընդմէջէն սահմանել հայը, ուրուագծել չափորոշիչները, որոնցմով կրնանք գիտնալ, թէ մէկը հայ է կամ ոչ:

Առաջին չափորոշիչը, ի հարկէ ծննդավայրն է: Առանց մեծ վերլուծումներու դիմելու, կարելի է ըսել ընդհանրապէս, ինչպէս բոլոր ազգերու պարագային, հայը այն է, որ հայկական հողի վրայ ծնած է:— ազատ թէ բռնազրաւեալ հողերուն: Բայց կրնա՞նք ըսել, որ Հայաստան չծնողը հայ չէ. ի հարկէ չենք կրնար: Չենք կրնար ըսել նաեւ, որ ամեն Հայաստան ծնող հայ կ'ըլլայ. այդ ալ ճիշդ չէ, քանի որ ոչ հայեր ալ կը ծնին հոն: Կ'ըլլան հայաստանցի, ինչպէս մեզմէ շատեր այժմ գանատացի են, քաղաքացիութեան իմաստով, բայց ոչ ազգութեան: Ուրեմն ծննդավայրը բացարձակ չափորոշիչ մը չէ:

Երկրորդ չափորոշիչը ի հարկէ անունն է:— հայ ծնողքէ սերած ըլլալ եւ «հայկական» մականուն մը կրել: Այս ալ սակայն ապահով ապացոյց մը չէ, մէկ կողմէ որովհետեւ այնքան ազաւարտած մականուններ ունինք (եւ ատոր համար չափերտեցի «հայկական»-ը), որ կրնան երբեք չմատնել մեր հայ ըլլալը. օրինակները աւելորդ չեն: Միւս կողմէ սակայն շատ յստակ հայու մականունով ալ անձերու կը հանդիպինք, որոնք ոչ մէկ աւանդութիւն ունին հայութեան հետ, — կամ ծնողներէն

մէկը հայ չըլլալուն հետեւանքով, կամ երկու ծնողներն ալ հայ ըլլալով հանդերձ՝ պատկանելութեան զգացումի նշոյլն անգամ չունենալուն պատճառաւ: Բայց չկա՞ն նաեւ արտաքինապէս օտար երեւոյցով անունով՝ իսկակա՛ն հայեր, որոնք անբնականոն պարագաներու բերմամբ ամբողջովին զրկուած են հայ անունէ:

Երրորդ չափորոշիչը անշուշտ լեզուն է, պիտի ըսէք: Հայ ես՝ եթէ առաջին հերթին հայերէն կը խօսիս: Կամ՝ եթէ հայերէն կը խօսիս՝ հայ ըլլալու ես, ինչպէս, մեթոյնի կամ գնացքին մէջ ետեւէդ հայերէն խօսակցութիւն մը երբ կը լսես, վստահ ես, որ հայեր են այդ ուղեկիցներդ: Դժբախտաբար այս ալ ճշգրիտ եւ անսխալ ցուցիչ մը չէ: Ոչ հայեր ալ կը սորվին հայերէն, — եւ ոչ անպայման իրենց ասպարէզին բերմամբ, — եւ երբեմն մեզմէ ալ աւելի լաւ կը խօսին, բայց հայ չեն: Իսկ որքա՞ն հայեր այսօր հայերէն չեն խօսիր, կամ այնքան գէ՛շ կը խօսին...

Ի՞նչ կը մնայ: Կա՞ն ուրիշ ազգակներ, որոնք կրնան հայ ըլլալու չափորոշիչ նկատուիլ: Եթէ անպայման (եւ շատ հաւանաբար) չես ծնած Հայաստան, եթէ չես սերած երկու կողմէն հայկական ծագում ունեցող ծնողներէ, եթէ մականունդ ալ հայկական չէ, ու մանաւանդ եթէ հայերէն ալ չես գիտեր, — ուստի նաեւ այս գրածս գէթ ուրիշ լեզուի մը թարգմանուելէ առաջ չես կրնար կարգալ, — ապա ի՞նչ բանը քեզ հայ կ'ընէ՞ եթէ երբեք ինքզինքդ հայ կը համարես:

Ինքնաճանաչումը, այսինքն ազգիդ պատմութիւնը գիտնալը, թէկուզ օտար

լեզուով մը սորված ըլլաւ գայն. բայց ուրիշ որեւէ մէկն ալ այդքանը կրնայ սորվիլ ու մեզ՝ մեզմէ աւելի լա՛ւ ճանչնալ: Արդեօք այդ պատմութեան ծանրութիւնը ուսերուդ կրե՞լը, զգալը՝ որ ծառանգորդն ես անոր, — անոր «բանտարկեալ»-ը ըլլալդ, այնպէս ինչպէս օրին Le Nouvel observateur թերթի խմբագիրը իր հրէութեան բանտարկեալը ըլլալու մասին կը գրէր(1):

Բանտարկեալը պատմութեանդ եւ մշակոյթիդ, եւ ազգիդ ճակատագրին:

Մշակոյթը, անկախ լեզուի չափորոշիչէն, մշակոյթը, որ դարաւոր ծառանգութիւն է եւ կ'ընդգրկէ հաւատքը, նիստ ու կացը, ապրելակերպը, բարքերը, խոհանոցը, եւ այլն, եւ այլն: Ապուխտ ուտե՞լը եւ Հայ եկեղեցի յաճախե՞լը (նշելու համար երկու ծայրերը մշակոյթի գունաշարին) քեզ հայ կը դարձնեն, գէթ աւելի հայ քան անոնցմէ ալ հրաժարած կամ նոյնիսկ անգիտակ միւսները:

Պատկանելութեան զգացումը, որ ամեն բանէ անդին եւ ամէն բանէ վեր քեզ կը կապէ ազգութեանդ, ու կը մղէ բա՛ն մը ընելու անոր համար, — «Արարատ» ժապաւէն մը կամ արուեստի ուրիշ երկ մը ստեղծագործելու, «À toi Arménie» երգելու կամ Երկրաշարժէն վերապրողներուն օգնութեան հասնելու: Կամ պարզապէս կուսակցութեան մը, միութեան մը կամ հայկական հաստատութեան մը ճամբով ծառայելու հայութեան եւ Հայաստանի: Բայց նոյնը կրնան ընել նաեւ ոչ հայեր:

Թէ՞ ի վերջոյ կայ ինքզինք հայ զգալու, հայու ապրում ունենալու անբացատրելի, անմեկնելի ուրիշ գաղտնի ճամբայ մը, որ կամ կը գտնես կամ չես գտնիր: Եւ ամբողջ երջանկութիւնդ կամ դժբախտութիւնդ կրնայ գայն գտնելուն կամ չգտնելուն մէջ ըլլալ...

Ուրեմն, կրնա՞նք եզրակացնել թէ հայ է ան, որ հայ է ինք, բայց մանաւանդ ան, որուն զաւակն ալ նոյնը կ'ընէ, եւ այսպէս՝ մինչեւ ցկատարածն ժամանակաց...

ՎԻԵՏ-ԱՐՄԷՆ

1. La Prison juive, Jean Daniel, Éditions Odile Jacob, Paris, 261 pp.

Linda Kharaboyan | Notaire Notary
 3111, boul. Saint-Martin O., #500 Laval (Québec) H7T 0K2
 t. 450 682.5514 - 855 633.6326
 linda.kharaboyan@therriencouture.com
 therriencouture.com

VIZUALIS
 optométriste
DR SHANT DONABEDIAN
 Centre d'Achat Fairview - Fairview Mall
 Pointe Claire
 514 695 2555 - VIZUALIS.CA

PHOTO Cristal
 (514) 744 4313
 Mariage - Portrait - Graduation
 Restauration - Commercial - Passeport
 Publicité - Lamination - Encadrement
 Video - Reproduction
 647 Boul. Decarie VSL Montreal QC H4L 3L3
 photocristal@hotmail.com
 www.photocristal.com

Assura Bien inc.
 Cabinet en assurance de dommages et de services financiers
 Ապահովագրական գրասենյակ
KRIKOR ABRAKIAN **VAHAN MATOSSIAN**
 970 Montée de Liesse, suite 306, Saint-Laurent, Qc. H4T 1W7
 T: 514.903.3999

RITA BAGHDASSARIAN
 Conseillère en Sécurité Financière
 Revenu Garantie Viager
 COMPTE D'ÉPARGNE LIBRE D'IMPÔT (CELL) • CRÉATION D'HÉRITAGE • REER, FERR, RENTE RETRAITE • PLAN D'ÉDUCATION-REÉÉ • ASSURANCE-VIE & HYPOTHÉCAIRE • ASSURANCE SALAIRE & COLLECTIVE • ASSURANCE DE PARTENARIAT
 3820, boul. Lévesque Ouest, Bureau 101, Laval Qc. H7V 1E8
 Tél.: (450) 973-2822 • (514) 884-1117 • Fax: (450) 973-2262
 ritabagh@yahoo.com

TAXI MIRABEL
 450-430-2650
 Taxi Mirabel Հայկական հաստատութիւնը կարիքը ունի 20 հայ թաքսի վարորդի Միքսայիլ շրջանին մէջ: Հաճեցէք հեռաձայնել Արայիս (514) 979-1317 թիւին:
 Taxi Mirabel needs Mirabel area taxi drivers with pocket number, besoin de chauffeur de taxi. **Call/Appelez: (514) 979 1317**

RE/MAX
 RE/MAX 3000 inc. Agence Immobilière
Elie Berberian
 Courtier immobilier | Real Estate Broker
 C 514.519.3543
 B 514.333.3000

ONGLES CAROLE HAMPARTSOUMIAN
 POSE D'ONGLES
 RÉSINE ET POUFRE
 MANICURE & PÉDICURE AVEC GEL
 RECOUVREMENT SUR ONGLES NATURELS
 Առողջ եղունգներու խնամքի համար հեռաձայնել՝ 514 941-0014 LAVAL

KRIKOR MAROUNIAN RLU
 Independent Financial Security Broker
 Life Insurance • Disability & Critical Illness Insurance
 Group Insurance • Pension Plans
 Travel/Visitor Medical Insurance
 11820 General Giraud Montreal, QC H4J 2H6
 Res: (514) 332-7021
 Fax: (514) 332-7376
 Cell: (514) 927-2666
 krikormar@gmail.com

FIVE STAR ELECTRIQUE
 CINQ ÉTOILES
 SPECIALIST IN DECORATIVE GARDEN LIGHTING
 RESIDENTIAL-COMMERCIAL
BEDROS NALPATIAN
 442, LA RIVIÈRE, LAVAL, QC.
 TEL: 514-497-5155 FAX: 450-689-3997
 E-MAIL: ELECTRIC.FIVESTAR@GMAIL.COM

CENTUM
 Mortgage programs for new comers to Canada
 New purchases
 Refinancing
 Second mortgages
 Self employed
 Low credit score
 Access to top lenders including private lenders
 416.662.6650 cell
 centum.ca/sosie_demersesian

ALINE BEKEREJIAN
 NOTAIRE - NOTARY
 180, rue Fleury ouest
 Montréal, Qc, H3L1T5
 T 514.382.7222
 F 514.381.1818
 aline.b@notarius.net
 www.abnotaires.com
 Լոտար եւ Իրաւաբանական Խորհրդատու՝ Ալին Բեքերեճեան

Սօսէ Մայրիկ. Դաշնակցական ֆետայի մայրական դէմքը

9 Փետրուար 1953ին, Եգիպտոսի Աղեքսանդրիա քաղաքին մէջ, 85 տարեկան հասակին իր աչքերը առաջնութեամբ փակեց հայ ժողովուրդի ազգային-ազատագրական պայքարի զիւցազնուհին՝ Աղբիւր Սօսէն:

Սօսէ Մայրիկ հայ ֆետայական շարժման առիւծին՝ Սերոբ Աղբիւրի (Վարդանեան) կինն էր: Ծնած էր 1868ին (ըստ որոշ աղբիւրներու՝ 1869ին) Սասուն, Նեմրուժ լեռան փէշերուն գտնուող Թեղուտ գիւղը, բազմամտադամ ընտանիքի տէր Մարգար Դրօ-Աստանտուրի յարկին տակ:

Հագիւ պարմանուհի, 13 տարեկանին, Սասնոյ հայերու աւանդութեան համաձայն, ծնողքը ուղեց ամուսնացնել Սօսէն: Բարձրահասակ եւ գեղադէմ՝ Սօսէ ընթացող ման իր առաջին եւ բախտորոշ քայլը կատարեց, երբ ծնողքին առաջարկած թեկնածուները մերժելով՝ ուղեց իր կեանքը կապել ինչեքնց Սերոբի հետ, որուն անձնուիրութիւնն ու հայրենասիրութիւնը ներշնչման աղբիւր եղած էր յեղափոխական հայուհիին համար:

Այդպէ՛ս, Սօսէի կեանքը կապուեցաւ Սերոբ Վարդանեանին, որ կոչուած էր դառնալու Տարօն Աշխարհի յեղափոխական առիւծը եւ հայ ազգային-ազատագրական շարժման մէջ անմահանալու իբրեւ դաշնակցական անդամակազմութեան Աղբիւր Սերոբը:

Քրտական եւ թրքական անիրաւութեանց ու հատկապէս զէմ հայկական ընթացող ման առաջին բռնկումներու, ինչպէս նաեւ՝ ապրուստի պակասման դժուարին պայմաններու յաղթահարման համար պանդխտութեան ժամանակաշրջան էր: Սոխորդ գիւղի բնակիչ Վարդանեաններու տունը եւս ճաշակեց պանդխտութեան դառնութիւնը, երբ 1890ականներու սկիզբը, կնոջն ու անդրանիկ գաւկիին՝ Յակոբին առանձին թողած, Սերոբ գնաց պանդխտութեան: Ընտանեկան օժանդակ պաշտպանութեան հոգը, ի հարկին նաեւ զէնքով ծառայումը քրտական առօրեայ գոյութեանց զէմ, Սօսէի մէջ կուսակցի ղեկավարականութեան ոգին եւ ան լիովին պատրաստ էր արդէն ֆետայական կեանքին, երբ 1895ին Սերոբ վերադարձաւ պանդխտութեանէն՝ արդէն դաշնակցական յեղափոխականի «Տղա՛ք, առանց հացի մնացէք, առանց զէնքի մի մնաք» յորդորով պայքարի դրօշը պարզելու համար Սասնոյ տարածքին:

Սերոբ իր անձին օրինակով ուղի բացաւ: Կնոջ ու արդէն երկու որդիներուն հետ՝ իր շուրջ հաւաքած մարտունակ ուղիով երիտասարդներու խումբ մը, Սերոբ իր ունեցած-չունեցածը ծախեց, զէնք ու գինամթերք ապահովեց եւ բարձրացան լեռները:

Սօսէի Ֆետայական գործունէութեան այդ շրջանը լաւագոյնս խտացուած է Հայկական Ազատամարտին նուիրուած ժողովրդական երգի՝ «Գնդակ Որոտաց»ի հետեւեալ երկու տուներով:–

Գնդակ որոտաց նոյեմբեր ամսուն,
Պաշարուած եմք մեմք, իմ սիրուն Սօսէ,
Վեր առ մոսիկդ, քաջութիւն հոս է,
Քո սիրած Սերոբի օրհնեալ օրն այս է:

Չայն տուաւ Սօսէն, Սերոբ ջան հոս եմ,
Զինուած պատրաստուած, ձայնիդ կը սպասեմ,
Քեզի հետ կոռնելու, քո կողքին մեռնելու
Ամէն օր, ամէն ժամ, պատրաստ է Սօսէն:

Միայն երեք տարի տեւեց Աղբիւր Սերոբի ֆետայական գործունէութեան շրջանը, որուն ամբողջ տեւողութեան Սօսէ ոչ միայն կինը, այլեւ զէնքի անբաժան ընկերը եղաւ Տարօնի Առիւծին: Գիւղէ գիւղ եւ քրտական հրոսակներու թէ՛ թրքական զօրքերու զէմ կռիւէ կռիւ, Սերոբ Աղբիւր յեղափոխութեան բոցով պայքարի հանեց ողջ Տարօնի աշխարհը՝ արժանանալով ժողովրդական ու գուսանական բազում երգերու, որոնց մէջ ըստ արժանուոյն ֆետայի հայուհիին իր տեղը ունեցաւ Սօսէ:

Հայ ազգային-ազատագրական շարժման ողեւնչող աւանդներէն մէկը եղաւ Սօսէի ամբողջական մասնակցութիւնը ֆետայական կեանքին ու մարտական բռնու գործունէութեան: Առնուազն Սասնոյ հայու-թիւնը դեռ պատրաստ էր հասկնալու եւ ընդունելու, որ հաւասարապէս հայուհին եւս իրաւունք ունէր զէնք ի ձեռին կանգնելու կռուի դաշտ նետուած հայ տղամարդու կողքին՝ միասնաբար յառաջ մղելու համար Հայաստանի եւ հայութեան ամբողջական ազատագրութեան պայքարը:

Աւելի՛ն. ատենին տիրող Ֆետայական շարժման բարոյական օրէնքներով՝ ֆետային պէտք էր ամուսնանալ, իսկ եթէ արդէն ամուսնացած էր՝ ընտանիքին հրաժեշտ պէտք է տար ու անմնացորդ նուիրուէր ազգի ազատագրութեան պայքարին:

Իբրեւ իր ատենի ֆետայական շարժման անվիճելի առաջնորդը՝ Աղբիւր Սերոբ իր իսկ գինուորներուն կողմէ քննադատուեցաւ Սօսէն ու գաւակները իր կողքին պահելու որոշումին համար: Բայց գուր անցան ֆետայական կեանքէն բաժնուելու եւ գաւակներու հողատարութեան նուիրուելու իմաստով Սօսէին ուղղուած նոյնիսկ սրտցաւ յորդորները, որովհետեւ Սօսէ որքան կին էր ու մայր, նոյնքան եւ աւելիով ֆետայի էր ու իբրեւ այդպիսին մնաց մինչեւ 1899ի այն սեւ ու մուր օրը, երբ Սերոբ հայ դաւաճանի մատնութեան զոհ գնաց, թունաւորուեցաւ եւ թուրք ու քիւրտ զօրքի կողմէ պաշարուեցաւ իր խումբով:

Սերոբ եւ Սօսէ թագստոց ընտրած էին Գեալիգիւղան գիւղը: Սերոբի գլխուն համար թրքական իշխանութեանց խոստացած պարգեւներէն շացած՝ հայանուն մատնիչ-դաւաճան մը ոչ միայն իշխանութեանց տեղեկացուց Աղբիւրի թագստոցը, այլեւ՝ իբրեւ բարեկամ արժանացած Սերոբի հիւրընկալութեան, ծխախոտի մէջ թոյն խառնելով թունաւորեց եւ անշարժութեան մատնեց Տարօնի Առիւծ: Այնուհետեւ՝ թուրք գինուորները իրենց յարձակումը գործեցին: Սերոբ անոյժ էր դիմադրելու համար, բայց Սօսէ, անդրանիկ գաւակը՝ Յակոբ եւ երկու եղբայրները՝ Զաքար ու Միօ հերոսաբար կռուեցան անարգ թշնամիին դէմ: Սերոբ, գաւակը եւ երկու եղբայրները սպաննուեցան. ծանրօրէն վիրաւորուեցաւ նաեւ Սօսէ: Պշարէ նախը եւ իր գինուորները

կտրեցին արդէն սպաննուած Սերոբի գլուխը, բայց թուրք հրամանատարը թոյլ չտուաւ, որ ձեռք տան Սօսէին: Վիրաւոր Սօսէն նախ ապաքինումի տարուեցաւ եւ ապա բանտ նետուեցաւ, բայց կարճ ժամանակ ետք ազատ արձակուեցաւ: Իսկ փոքր գաւակը տարին քիւրտերը եւ այլեւս չգտնուեցաւ անոր հետքը:

Վերջ գտաւ Սօսէի ֆետայական գործունէութեան շրջանը եւ սկսաւ աստանդական կեանքի ժամանակը, որ եղաւ տխուր, դառն ու դաժան պատմութիւնը հայ զիւցազնուհիին:

Աւելի քան յիսուն տարի, Սօսէ Մայրիկ անվհատ վկան ու շրջուն քարոզիչը եղաւ Աղբիւր Սերոբի հերոսական աւանդին ու հայ ազգային-ազատագրական յաղթանակը երթին: Գնաց հոն, ուր Դաշնակցութիւնը գինք կանչեց: Եւ ամէնուր ցորուր ճաշակեց մեր ժողովուրդին բաժին հանուած տառապանքներն ու հալածանքները՝ դիմադրական կորով ներշնչելով իր շրջապատին:

Առաջին Աշխարհամարտի բռնկման ժամանակ Սօսէ Մայրիկ կը գտնուէր Վան, ուր մասնակից դարձաւ ինքնապաշտպանութեան հերոսամարտին, ինչպէս եւ զէնքի Արեւմտահայաստանի խորերը Հայ Կամաւորական Գունդերու յառաջնորդացքին: Բայց երբ վրայ հասաւ ռուսական զօրքերու նահանջը Արեւմտահայաստանի ազատագրուած շրջաններէն, Վասպուրականի եւ Սասունի գաղթական հայութեան հետ Սօսէ Մայրիկ ինք եւս անցաւ Երեւան, ուր մնաց մինչեւ Հայաստանի Հանրապետութեան խորհրդայնացումը:

Դաշնակցական գործիչներու զէմ մոլեգնած պոլշեիկեան հալածանքներուն հետեւանքով՝ Սօսէ Մայրիկ անցաւ Պոլիս, ուր շատ կարճատեւ եղաւ իր կեցութիւնը: Քեմալական վտանգին զէմ յանդիման՝ Սօսէ Մայրիկին թելագրուեցաւ երթալ Աղեքսանդրիա, Եգիպտոս, ուր ան աւելի քան քառորդ դար շարունակեց ծառայել իր պաշտած ժողովուրդին՝ հայ ազգային-ազատագրական պայքարի դրօշակիր Դաշնակցութեան ճամբով:

Աղեքսանդրիա իր կեցութեան ամբողջ շրջանին, Սօսէ Մայրիկ ապրեցաւ Հայիկ Խանամիրեանի ընտանիքին հետ եւ ամբողջ գաղութին կողմէ արժանացաւ դադափարական մօր մը վայել յարգանքի ու սիրոյ:

Տարագիր իր կեանքը Սօսէ Մայրիկ լեցուց Երկրի կարօտով ու անխոնջ վկայութեամբ հերոսական այն պայքարին, որ կապուեցաւ իր կեանքը Սասնոյ լեռներուն վրայ, Տարօնի Առիւծին կողքին:

Իր մահէն 45 տարի ետք, 1998ին, Հայաստանի Հանրապետութեան 80ամեակին առիթով, Սօսէ Մայրիկի անունները տեղափոխուեցան հայրենիք, ուր իրենց վերջնական հանգիստը գտան Եռաբլուրի մէջ:

Յեղափոխական հայու եւ դաշնակցական ֆետայի կանացի ու մայրական այս անգուգական զէմքին՝ Սօսէ Մայրիկի մահուան վաթսուամեակին նուիրուած այս վկայութիւնը կ'արժէ պահել Անուշ Գրիգորեանի քերթուածին բանաստեղծական բառերով:–

«Հաւատքն իր հոգում» գարկեց, գարկուաւ հերոս հայուհին,

«Մեր հայրենիքի սուրբ ազատութեան արիւնոտ ճամբին,

«Կուռելով անցաւ չքնաղ ու սիրուն Սօսէ ֆետային...»

Ն. ՊԵՐՊԵՐՅԱՆ

ԱՐԱՄ... Սկզբը էջ 5

ցումները ընդհանրապես երկդմի, միակողմանի ու անորոշ էին: Այսպես, երբեմն միացեալ Երուսաղէմը կը նկատուէր պաղեստինեան մայրաքաղաք, երբեմն՝ միայն արեւելեան Երուսաղէմը: Իսկ երբեմն միացեալ Երուսաղէմի վրայ իսրայէլեան եւ պաղեստինեան միացեալ հովանաւորութեան մասին կը խօսուէր: Իսկ կրօնական գետնի վրայ յատուկ կերպով կը շեշտուէր Երուսաղէմի քրիստոնէական, իսլամական ու արաբական նկարագիրը: Նաեւ տեսակէտներու տարբերութիւն կար Երուսաղէմ այցելութեան հարցին շուրջ. այսպէս, Պաղեստինի նախագահը յաճախակի կերպով շեշտեց, որ անհրաժեշտ է Երուսաղէմ այցելել եւ ուխտագնացութիւններ կազմակերպել՝ պատգամ մը տալու Իսրայէլին եւ համայն աշխարհին, թէ Երուսաղէմը միայն Իսրայէլին չի պատկանիր, եւ թէ՛ Միացեալ Նահանգներու նախագահին վերջին որոշումը մեզ հետու չի կրնար պահել Երուսաղէմէն: Ներկաներէն ոմանց մօտ նաեւ կար այլ մօտեցում. հարկ է կեցուածք ճշդել Երուսաղէմը Իսրայէլի մայրաքաղաք նկատող բոլոր փորձերում դէմ՝ մերժելով Երուսաղէմ երթալ: Այս շփոթը, աւելի ճիշդը՝ հակասական տեսակէտները հետեւեալն են ընդհանրապէս իսլամական ու յատկապէս արաբական աշխարհին պարզած ներքին պառակտումներուն ու բաժանումներուն:

Հ.- Վեհափա՛ն տէր, որքանո՞վ գօրեղ էր քրիստոնէութեան ձայնը համագումարէն ներս:

Պ.- Ընդհ է, որ թուային իմաստով քրիստոնեայ ներկայացուցիչները քիչ էին, սակայն քրիստոնէական ձայնը գօրեղ կերպով արձագանգեց համագումարի բոլոր նիստերուն: Նախ երեք հոգեւոր պետերը՝ ղպտի, մարոնի եւ մենք, մեր խօսքերուն մէջ շեշտակիորէն անդրադարձանք Երուսաղէմի քրիստոնէական նկարագիրին, քրիստոնէութեան ներկայութեան եւ իրաւունքներուն: Այս գծով նաեւ յաճախակի ակնարկութիւններ եղան իսլամներուն կողմէ՝ Պաղեստինի նախագահէն սկսեալ: Մեր գեկոյցին մէջ բաժին մը յատկացուցած էինք Երուսաղէմէն ներս քրիստոնէական ներկայութեան: Կը խորհինք, որ այս ուղղութեամբ աւելի հետեւողական ու ծրագրուած աշխատանք պէտք է կատարուի քրիստոնէական կեդրոններուն ու յատկապէս Վատիկանի, ԵՂՄ-ի եւ միջկրօնական կառույցներու կողմէ: Յայտնենք, որ մեր մատնանշած հարցերուն ու երեւոյթներուն մասին նաեւ անդրադարձանք մեր ունեցած հանդիպումներուն ընթացքին:

Հ.- Վեհափա՛ն տէր, իմացանք, որ դուք ձեր խօսքին մէջ նաեւ անդրադարձած էք հայ եկեղեցւոյ ներկայութեան՝ Երուսաղէմի մէջ:

Պ.- Բնականաբար, մեր եկեղեցւոյ մասին պէտք էր արտայայտուէինք նման միջազգային համագումարէն ներս: Մեր մասնակցութեան առաջին ու հիմնական նպատակը այս էր: Չմոռնանք, որ մեր եկեղեցին 638 թուականէն սկսեալ ներկայութիւն եղած է Երուսաղէմէն ներս. ունեցած ենք եպիսկոպոս, եկեղեցիներ ու ուխտատեղիներ, ինչպէս նաեւ՝ համայնք: 1311-ին Երուսաղէմի հայոց եպիսկոպոսը Եգիպտոսի սուլթանին կողմէ ճանչցուած է որպէս պատրիարք, իսկ 1853-ին Օսմանեան կայսրութիւնը յոյն եւ լատին պատրիարքութիւններու կարգին Հայ եկեղեցւոյ նաեւ լայն

իրաւասութիւն տուած է սրբատեղիներու գծով: Երուսաղէմի մէջ ունեցած ենք կազմակերպ համայնք՝ իր կրթական, մշակութային ու համայնքային կառույցներով: Դժբախտաբար, քաղաքական պայմաններու բերումով մեր համայնքի զաւակներէն շատեր հեռացան Երուսաղէմէն: Համագումարի մեր խօսքին մէջ կարեւորութեամբ շեշտեցինք Երուսաղէմին նաեւ հայկական նկարագիրը, մեր իրաւունքները եւ մեր ժողովուրդին ամուր կապուածութիւնը Երուսաղէմին:

Հ.- Մեր ժողովուրդն ու եկեղեցին, Վեհափա՛ն տէր, ինչպէ՞ս կրնան Երուսաղէմի գծով իրենց գօրակցութիւնը գործնապէս արտայայտել:

Պ.- Ինչպէս գիտէք, Երուսաղէմը մեր նուիրապետական չորս ամիսներէն մէկն է. ան Հայ եկեղեցւոյ անքակտելի մասը կը կազմէ: Մեր եկեղեցին ազգային եկեղեցի ըլլալով՝ մեր ազգը իր եկեղեցիով ու հայրենիքով անհրաժեշտ է, որ յատուկ հոգածութիւն շարունակէ ցուցաբերել Երուսաղէմի հայոց պատրիարքութեան նկատմամբ: Քաղաքական պայմաններու բերումով Երուսաղէմը որոշ իմաստով մեկուսացած է: Ստեղծուած ներկայ կացութիւնը կրնայ նոր գծաւորութիւններ յառաջացնել քաղաքէն ու ընդհանրապէս շրջանէն ներս: Հետեւաբար հայկական Երուսաղէմի պաշտպանութիւնը պէտք է դառնայ համահայկական առաջնահերթութիւն: Զանազան առիթներով թէ՛ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսութիւնը, թէ՛ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսութիւնը եւ թէ՛ Հայաստանի պետութիւնը տարբեր կերպերով իրենց աջակցութիւնը ցուցաբերած են Երուսաղէմի պատրիարքութեան: Մեծապէս գնահատելի է, հակառակ դժուարութիւններուն, Երուսաղէմի պատրիարքութեան ամուր կապուածութիւնը ու հաւատարմութիւնը մեր սրբատեղիներու առնչուած դարաւոր աւանդութիւններուն ու իրաւունքներուն: Արդ, հարկ է պաշտպանել ու առաւել ամրապնդել հայկական ներկայութիւնը Երուսաղէմէն ներս: Կրօնականին առընթեր, հայկական ներկայութիւնը Երուսաղէմէն ներս քաղաքական որոշակի նշանակութիւն ունի: Երուսաղէմի մէջ գտնուող եկեղեցիներէն իւրաքանչիւրը պետական-քաղաքական յենարաններ ունի. այսպէս, լատին պատրիարքութիւնը՝ Վատիկանը, յոյն պատրիարքութիւնը՝ Յունաստանը եւ Կիպրոսը, ղպտի եկեղեցին՝ Եգիպտոսը, լուսերական եկեղեցին՝ Գերմանիան, անկլիքան եկեղեցին՝ Անգլիան, ռուս եկեղեցին՝ Ռուսիան: Անհրաժեշտութեան պարագային այս երկիրները կը միջամտեն Իսրայէլի, Պաղեստինի կամ Յորդանանի պատասխանատուներուն մօտ: Յիշեալ երկիրները պէտք է գիտնան, որ Երուսաղէմի հայոց պատրիարքութիւնը առանձին չէ, իրեն նեցուկ ու պաշտպան ունի Հայաստանի պետութիւնը, Հայ եկեղեցին ու ողջ սփիւռքը: Անհրաժեշտ է, հետեւաբար, որ Երուսաղէմի պատրիարքութիւնը իր համայնքով, իր կառույցներով, կալուածներով ու իրաւասութիւններով պաշտպանելու նպատակով համահայկական տարողութեամբ մնալուն յանձնախումբ մը յառաջացնել՝ Հայաստանի պետութեան եւ մեր եկեղեցւոյ ու կազմակերպութիւններու մասնակցութեամբ, բնականաբար՝ Երուսաղէմի պատրիարքին հետ խորհրդակցաբար: Նման նախաձեռնութիւն մը կարելի է յենարան ու լծակ կրնայ հանդիսանալ Երուսաղէմի պատրիարքութեան՝ դուրս գալու իր ինքնամփոփ վիճակէն եւ աւելի ինքնավստահութեամբ յարաբերութիւն մշակելու իր շրջապատին հետ: Կը խորհինք, որ յաւաքիկային ստեղծուելիք համագլխային խորհուրդը պէտք է նման համահայկական բնոյթ ունեցող հարցերով զբաղի:

ADVERTISE YOUR BUSINESS HERE

ԹՈՐՈՆԹՅԻ ՄԷՋ «ՀՈՐԻԶՈՆ»Ի ՁԵՐ ԾԱՆՈՒԹՈՒՄՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵՅԷՔ՝ ԺԱԳ ՎԱՐՊԵՏԵԱՆԻՆ

CALL JACK VARBEDIAN (416) 722-9225

Մարտ 5-էն սկսեալ, «Հայ Հորիզոն» հեռատեսիլի յայտագիրը պիտի սփռուի հետեւեալ կայաններուն եւ ժամերուն, մէկ ժամուայ տեւողութեամբ:

Videotron: HD838 կամ SD238	Երեքշաբթի - երեկ ժամը 9:00-ին (առաջին սփռում) Չորեքշաբթի - կ.է. ժամը 2:00-ին Հինգշաբթի - երեկ ժամը 6:00-ին եւ առաւօտեան ժամը 12:30-ին
Bell Fibe: HD1216 կամ SD216	Շաբաթ - առ. ժամը 7:00-ին եւ երեկ ժամը 11:00-ին Կիրակի - առ. ժամը 6:00-ին, կ.է. ժամը 4:00-ին եւ առ. ժամը 1:00-ին Երկուշաբթի - առ. ժամը 6:00-ին, կ.է. ժամը 5:00-ին եւ առ. ժամը 1:00-ին

Ուղիղ արձակում՝ www.icitelevision.ca

ՅՕՄ-ի Մոնթրէալի Սօսէ մասնաճիւղի ընկերային ծառայութեան գրասենեակը բաց է ամէն Չորեքշաբթի ժամը 12:00-էն 4:00:

Այլ օր ժամադրուելու համար հեռաձայնել 514 335-2222 թիւին:

Թորոնթոյի «ՆՈՐ ՀԱՅ ՀՈՐԻԶՈՆ» յատագիրը կարելի է դիտել Շաբաթ առաւօտները ժամը 9:00-էն 10:00, իսկ Նոյն յայտագրի կրկնութիւնները Կիրակի օրերը առաւօտեան ժամը 7:00-8:00 եւ Երեքշաբթի օրերը կէսօրուայ ժամը 12:00-1:00 **OMNI 1** կայանէն:

horizon

H O R I Z O N
Hebdomadaire arménien
Armenian Weekly
Publié par / Published by
Les Publications Arméniennes
(1991)
3401, Olivar-Asselin
Montréal, Québec
Canada H4J 1L5

Abonnement annuel / Yearly subscription
Canada
2e classe - 2nd class: \$80 plus applicable taxes
1re classe - 1st class: \$95
États-Unis / USA
1re classe - 1st class: \$95 US
Ailleurs / Elsewhere
1re classe - 1st class: \$125 US

Administration / Publicité
Sylva Eshramdjian-Bachekjian
(General Manager)
Tél.: (514) 332-3757
Télécopieur/Fax (514) 332-4870
E-Mail: sylva@horizonweekly.ca
Courrier de deuxième classe
/No. 40065294 / Second class mail
Dépôt légal: bibliothèques nationales du Québec et du Canada - ISSN 0708580X

Գրիգոր Հոբոյեան, (416) 494-1921
Ժազ Վարպետեան, (416) 722-9225

Վարիչ Խմբագիր՝
Վահագն Գարապաշեան
Վարչական պատասխանատու՝
Սիլվա Պաշոգճեան
Քարտուղար՝ Մարինա Տէր Խաչատուրեան
Աագ խմբագիր՝
Վրէժ-Արմէն Արքիմեան
Անգլերէն/Ֆրանսերէն՝ Վիգէն Արքա-համեան, Թիմա Սիլվահեան
Չեւատրում՝ Նէմսի Կիրակոսեան
Սրբագրիչ՝ Սոնա Թիթիկեան

Լուսանկարիչներ՝ Արմէն Ալեմեան, Մայր Թաշճեան, Իշխան Գազարեան, Վազգէն Տէկիրմէնքաչ

Financé par le gouvernement du Canada

Funded by the Government of Canada

Հորիզոն

Հասցե՝ 3401 Olivar-Asselin Montréal, Québec H4J 1L5

Բաժանորդագրուեցեք «Հորիզոն» շաբաթաթերթին

ԱՆՈՒՆ-ՄԱԿԱՆՈՒՆ -----

ՀԱՍՑԵ -----

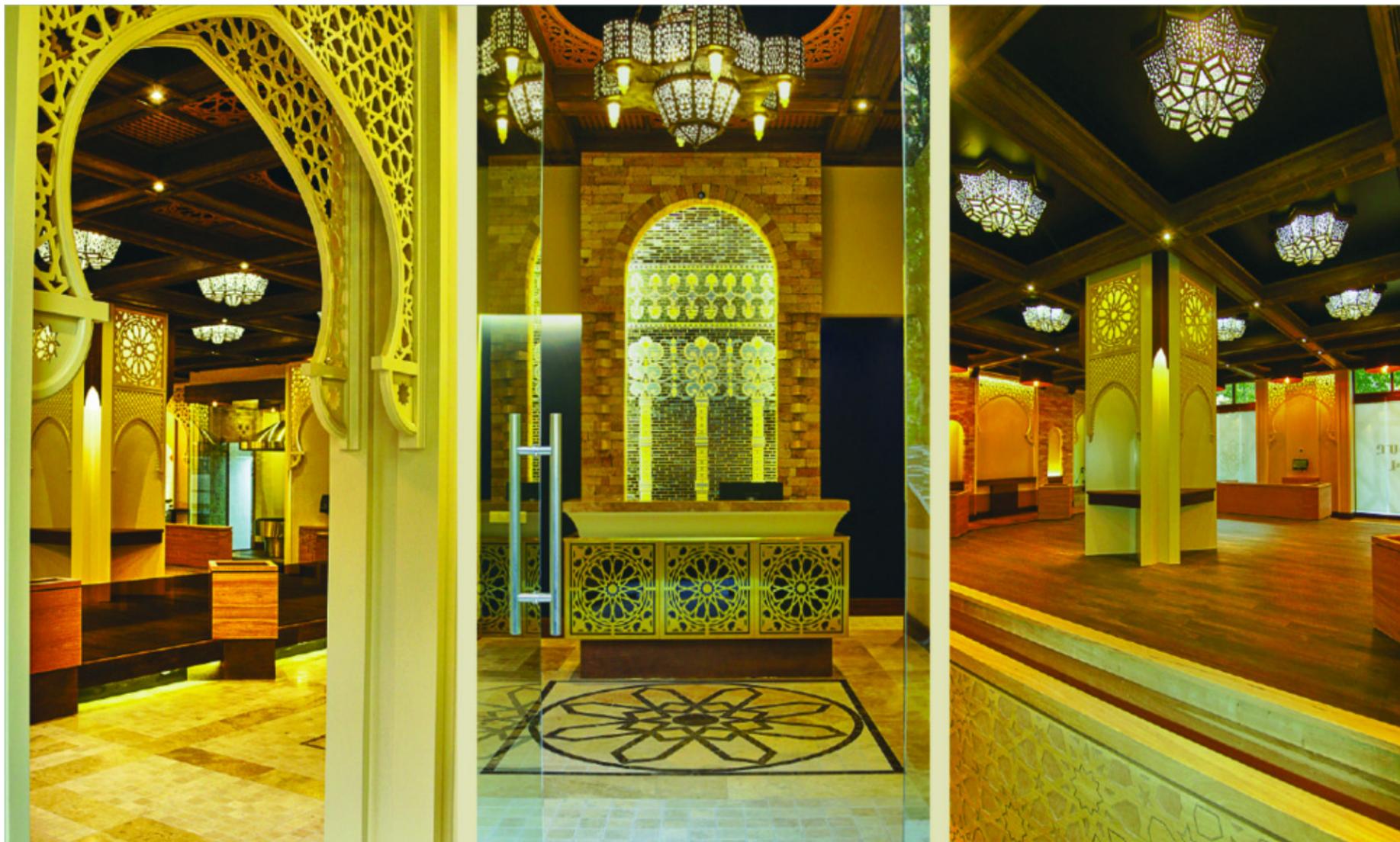
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆ՝ Գանատա 80 տոլար առաւել տուրք
 Մ. Նահանգներ՝ 95 ամ. տոլար առաւել տուրք
 Եւրոպա եւ Միջին Արեւելք՝ 125 ամ. տոլար առաւել տուրք

Ձեր բաժանորդագրութիւնը ապահովելու համար կապ
 հաստատեցեք «Հորիզոն»ի վարչութեան հետ:

Հեռաձայն՝ 514 332-3757 | Ե-նամակ՝ sylvia@horizonweekly.ca

Հորիզոն www.horizonweekly.ca

 <p>Aline Shnorhokian Mortgage Advisor</p> <p>Tel: 1 866 231-8876 Fax: 450 688-7555 Cell: 514 797-1375 aline.shnorhokian@cibc.com</p> 	<p>Groupe Sutton - Performer Inc. 123 Place Frontenac Pointe-Claire, QC H9R 4Z7</p> <p>ALBERT ARKILANIAN Courtier immobilier résidentiel Residential Real Estate Broker</p> <p>aarkilianian@sutton.com Cell: 514.962.8822 Bur: 514.426.9595 Fax: 514.426.9596</p> <p>Satisfaction garantie ou je revends votre propriété gratuitement!</p>	 <p>VÉHICULES D'OCCASION CERTIFIÉS</p> <p>KEVORK ASADOURIAN Directeur des ventes - usagé Sales Manager - Pre-Owned</p> <p>kasadourian@gabriel.ca</p> <p>7000, Henri-Bourassa E., Anjou (QC), H1G 6C4 Tél : 514 327-7777, Cell: 514 318-4115, Téléc. : 514 327-7967 www.nissangabriel.com • www.hondagabriel.com</p>
 <p>École De Conduite Driving School</p> <p>Tel: 514-336-1110</p> <p>Moniteur-Instructeur AUTOECOLEAZIG@HOTMAIL.COM 1400, rue Sauvé O, Montréal, QC H4N 1C5, Suite 1438 Centre Adonis II</p>	 <p>Personal & Corporate Tax Returns Financial Statements Bookkeeping Business Plan</p> <p>NATALIE SKAFF, CPA, CGA Comptable Professionnelle Agréée Chartered Professional Accountant</p> <p>nat.skaff@gmail.com Tel. (514) 963 3363 2866 Rue De Chamonix Saint-Laurent, Québec H4R 3B7</p> <p>Services available in Armenian, Arabic, English and French</p>	<p>BRING YOUR OWN WINE</p> <p>550 Curé Labelle, suite 17, Ste-Rose, QC H7L 4V6 Tel: 450.937.4064 Email: resto.nazareth@hotmail.com</p>
<p>SAMUEL TOPALIAN 450 682-1644</p> <p>AUTO SAMSON</p> <p>MÉCANIQUE GÉNÉRALE - REMORQUAGE SERVICE DE PNEUS MISE AU POINT</p> <p>4700 BOUL. SAMSON, CHOMEDEY LAVAL, QC.</p>	 <p>ՀԱՅԿ ԻԱՐՏՈՒՆԻԱՆ Hayk Hartounian Courtier immobilier résidentiel Residential Real Estate Broker</p> <p>C 514.574.6162 B 514.333.3000</p>	 <p>NETTOYEUR MARIE-CLAIRE</p> <p>CUEILLETTE ET LIVRAISON GRATUITE À DOMICILE ET AU BUREAU (MONTRÉAL ET LAVAL)</p> <p>2535 de Salaberry, Montréal Tél: 514.334.7830</p>

ԲԱԲԵԼՈՆ | BABYLON
RESTAURANT

OPENING APRIL 2018
YEREVAN | ARMENIA

91 PAVSTOS BUZAND STREET

TEL: +374 93 588885 | +374 60 488884 | E-MAIL: babylon.armenia@gmail.com

BARRY

KAREN

GARO

KAZANDJIAN

514
333-3000
DEMANDEZ UNE EVALUATION GRATUITE

12345, Beauséjour

RÉCEMMENT
VENDU

3940, Bélanger

RÉCEMMENT
VENDU

3061, rue Jean-Bouillet

À
VENDRE 379 000 \$

3740, Pierre-Davault

À
VENDRE 3 388 000 \$

2286, Kaufman

À
VENDRE 349 000 \$

9033, Boul. Gouin O.

À
VENDRE 1 950 000 \$

12211, Green Lane

À
VENDRE 1 378 000 \$

12445, Av. Joseph-Edouard-Samson

À
VENDRE 1 588 000 \$

83, des Roseaux

À
VENDRE 1 198 000 \$

1533, Alexis-Nihon

À
VENDRE 499 900 \$

4105, Claude-Henri-Grignon

À
VENDRE 2 988 000 \$

EXPERTISE

EXPÉRIENCE

EXCELLENCE

CLASSÉS PARMIS LES MEILLEURS COURTIERIS RE/MAX AU MONDE
RANKED AMONGST THE HIGHEST PERFORMING RE/MAX BROKERS IN THE WORLD

AGENCE IMMOBILIÈRE RE/MAX 3000 | 9280 L'ACADIE, MONTRÉAL, QC, H4N 3C5